

Dabing ve filmovém a televizním průmyslu z pohledu produkce

BcA. Julie Stříbrná

Diplomová práce
2025

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Ateliér Audiovize

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	BcA. Julie Stříbrná
Osobní číslo:	K23409
Studijní program:	N0211P310005 Teorie a praxe audiovizuální tvorby
Studijní obor:	Produkce
Formastudia:	Prezenční
Téma práce:	1. Teoretická část: Dabing ve filmovém a televizním průmyslu z pohledu produkce 2. Praktická část: Produkce souboru audiovizuálních děl oficiálně schváleného před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV. viz Zásady pro vypracování

Zásady pro vypracování

1. Teoretická část:

Rozsah práce: minimálně 30 normostran textu bez započítání obsahu, rejstříku a obrazových příloh.

Formální podoba: Jednotná formální úprava teoretické části práce, její uložení a zpřístupnění se řídí aktuální verzí příslušné směrnice rektora. Student odevzdává 1 ks fyzické (tištěné) práce v pevné vazbě. Tištěná verze práce obsahuje originální „Zadání DP/BP“ včetně příslušných podpisů a studentem podepsané Prohlášení o původnosti práce. Práce v elektronické podobě obsahuje naskanované „Zadání DP/BP“ se všemi formálními náležitostmi a také nepodepsané Prohlášení studenta o původnosti práce. Plný text elektronické verze ve formátu PDF/A a případné přílohy (zkomprimované do jednoho zip souboru) student odevzdá nahráním do IS/STAG a do příslušné složky na NAS-AAV (viz níže).

Pokyny k vypracování: prostudujte a analyzujte dostupné materiály z profesního hlediska a formulujte závěry a získané vědomosti do podoby akademického/odborného textu.

2. Praktická část:

Přípustné varianty praktické části:

- 1) Produkce audiovizuálního díla (vyrobeného v systému řízené výroby FMK) v minimální délce 20 minut, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV.
- 2) Produkce souboru audiovizuálních děl oficiálně schváleného před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV.
- 3) Převod zadaného literárního scénáře celovečerního hraného filmu do technického scénáře (pojmenování obrazu – číslo, počet záběrů, délka, označení prostředí, určení doby děje, roční období, počasí apod.) Varianta musí být schválena před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba. viz Zásady pro vypracování

Požadované materiály praktické části (var. 1 a 2):

-
- a) Upoutávka, teaser či trailer na předložené audiovizuální dílo (var. 1 a 2).
b) Písemná explikace z pohledu dané specializace. Minimální rozsah 2 normostrany (var. 1, 2, 3).
c) Anotace (var. 1, 2, 3).
d) Technický scénář (var. 1).
e) Štábová listina (var. 1, 2, 3).
f) Grafický návrh bookletu: PDF/AI, CMYK, 300dpi, texty v křivkách (var. 1, 2).
g) Návrh filmového plakátu formát 70x100: PDF/AI, CMYK, 300dpi, texty v křivkách (var. 1).
h) Vyplněné a předané formuláře pro OSA, NFA (var. 1, 2).
i) Soubor, který obsahuje (var. 1, 2):
- Případovou studii o realizaci praktické části ve všech fázích výroby v rozsahu 2 normostrany,
 - dialogovou listinu,
 - synopsi (česky i anglicky) minimální rozsah 15 řádků, jen digitální verze,
 - distribuční záměr,
 - technický scénář,
 - rozpočet filmu,
 - štábovou listinu,
 - natáčecí plán,
 - denní dispozice,
 - denní zprávy,
 - seznam uzavřených smluv,
 - vyúčtování filmu,
 - ohlasy na film v tisku a další dle dispozic vedoucího práce.

Požadované materiály praktické části (var. 3):

Rozbor technického scénáře:

- Obsah – přehledné číslování stran celé práce,
- produkční úvaha nad realizací, předpokládaná technologie realizace, marketingová a distribuční strategie (do 5 normostran),
- scénosled,
- složky technického scénáře,
- technické listy (obsazení, podle motivů a prostředí, lokace),
- harmonogram projektu,
- natáčecí plán,
- plán postprodukce,
- rozpočet,
- finanční plán.

Výstupy: technický scénář, rozbor technického scénáře

Doporučené nástroje: excel/word, Movie Magic Scheduling/Budgeting, Gorilla

Všechny odevzdávané materiály musí splňovat vnitřní technické normy dle Výrobní knihy AAV pro odevzdávání prací a musí být řádně popsány (jméno, název, logo fakulty, formát, rozlišení). Součástí závěrečné práce je vytištěný a podepsaný formulář "Údaje o diplomové práci studenta".

Uložení na NAS:

Ve složce na NAS-AAV, označené „Bakalářská / Magisterská práce“ uložte:

1. Teoretickou práci ve formátu PDF/A a případné přílohy (zkomprimované do jednoho zip souboru) dle specifikací výše.
2. Vytvořte podsložku Praktická práce, která bude obsahovat materiály částí a- i. Řádně nazvaný film/absolventské dílo odevzdávejte ve formátech splňujících vnitřní technické normy AAV pro odevzdávání prací.
3. Vytvořte podsložku s názvem Katalog, která bude obsahovat "Podklady pro katalog FMK UTB ve Zlíně": 10 kusů obrazové dokumentace praktické části závěrečné práce pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní e-mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

MARARIAN, Gregor. Dabing: teória, realizácia, zvukové majstrovstvo. Bratislava: Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, 2005. ISBN 80-89135-03-X.

TALPOVÁ, Sylva. Kapitoly o dabingu. Brno: JAMU. 2013. ISBN 978-80-7460-044-9.

Česká televize. (2011, 19. únor). Retro. Česká televize [video]. Dostupné z:

<https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10176269182-retro/211411000360008/obsah/301592-zacatky-dabingu>.

Bajerová L., Škvorová K. & Tomiček V. (2007a). Historie dabingu. Dabing – Zpracování cizojazyčných filmů. Dostupné z: <http://www.dabing.info/historie.html>.

Český dabing po roce 1989 – proměny technologií a jejich vliv na produkci dabingových studií. Online, Diplomová práce.

Praha: Vysoká škola ekonomická, 2018. Dostupné z: <https://vskp.vse.cz/75031>.

Dabing. Online, Diplomová práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2022. Dostupné také z:

<https://portal2.utb.cz/portal/studium/prohlizeni.html>.

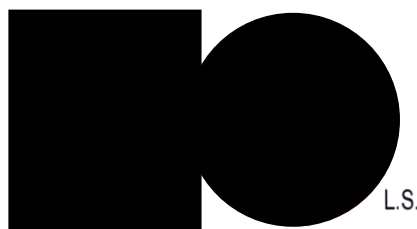
Produkce. Online. Dabing.info. 2002-2023. Dostupné také z: <https://www.dabing.info/produkce.html>.

Konzultant diplomové práce: **Mgr. Viktor Mayer**
Ateliér Audiovize

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Viktor Mayer**
Ateliér Audiovize

Datum zadání diplomové práce: **2. prosince 2024**

Termín odevzdání diplomové práce: **16. května 2025**

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.
děkan

L.S.

MgA. Irena Pustina Kocí, Ph.D., MBA
vedoucí ateliéru

Ve Zlíně dne 2. prosince 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení diplomové práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na diplomové práci pracovala samostatně a použitou literaturu jsem řádně citovala; v případě publikace výsledků budu uvedena jako spoluautor;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

Ve Zlíně, dne

.....

podpis autora

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se věnuje dabingu ve filmovém a televizním průmyslu z pohledu produkce. Analyzuje komplexní procesy tvorby dabingu, včetně překladu, castingu, režie, technické produkce a nákladovosti. V kontextu současného vývoje k současné době je pozornost věnována také vlivu moderních technologií, především umělé inteligenci a syntetickým hlasům, a jejich možnému dopadu na budoucnost oboru. Praktická část obsahuje případové studie formou rozhovorů s odborníky z praxe, které přibližují produkční realie v českém prostředí. Cílem práce je poskytnout ucelený pohled na specifika a výzvy dabingové produkce, a to jak v tradiční podobě, tak v kontextu technologických proměn.

Klíčová slova: dabing, produkce, filmový a televizní dabing

ABSTRACT

This diploma thesis focuses on dubbing in the film and television industry from a production perspective. It analyzes the complex processes of dubbing creation, including translation, casting, direction, technical production, and cost management. Special attention is paid to the impact of modern technologies, especially artificial intelligence and synthetic voices, and their potential influence on the future of the field. The practical section includes case studies and interviews with industry professionals, offering an insight into production realities in the Czech context. The aim of the thesis is to provide a comprehensive view of the specifics and challenges of dubbing production, both in its traditional form and in the context of technological change.

Keywords: dubbing, production, film and television dubbing

Tato diplomová práce mohla vzniknout pouze díky podpoře a spolupráci řady osob, kterým bych tímto ráda poděkovala.

Především děkuji vedoucímu práce Mgr. Viktoru Mayerovi za odborné vedení, cenné připomínky, metodické rady a vstřícný přístup, který mi byl v průběhu celé práce neocenitelnou oporou.

Poděkování dále směřuje mým blízkým za jejich pomoc při jazykové a stylistické revizi textu.

Za ochotu spolupracovat a sdílet své profesní zkušenosti si rovněž vážím přístupu pana Tomáše Jančaříka, pana Tomáše Borůvky, pana Martina Odehnala, pana Zdeňka Mahdala a slečny Josefíny Krycnerové, jejichž rozhovory přinesly cenné poznatky do praktické části práce.

OBSAH

ÚVOD.....	13
I TEORETICKÁ ČÁST.....	14
1 DABING.....	15
1.1 HISTORIE.....	15
1.2 JAK VZNIKÁ DABING.....	17
1.3 DABING V ČESKÉ REPUBLICE	18
1.4 HERCI V ČESKÉM DABINGU	18
1.4.1 Dětské herci	19
2 BUDOUCNOST DABINGU.....	22
2.1 NOVÉ TECHNOLOGIE	22
2.1.1 Syntetické hlasy	22
2.1.2 AI dabing.....	22
2.1.3 Falešné hlasy	23
2.2 DOPAD NOVÝCH TECHNOLOGIÍ.....	23
2.3 JAK MOC ROZPOZNATELNÉ TO JE?	24
3 DABING A PRODUKCE	25
3.1 ZAJIŠTĚNÍ PRÁV.....	25
3.1.1 Licenční dohody.....	26
3.2 PLÁNOVÁNÍ A ORGANIZACE VÝROBY DABINGU	26
3.2.1 Harmonogram výroby	26
3.3 CASTING A PRÁCE S HERCI	26
3.3.1 Kritéria výběru herců	27
3.4 PŘEKLAD DABINGU	27
3.5 SPECIFIKA SYNCHRONIZACE S OBRAZEM	28
3.6 PRODUKČNÍ SLOŽKY U DABINGU	28
3.7 NÁKLADY NA VÝROBU DABINGU.....	29
3.7.1 Příprava rozpočtu	30
3.7.2 Ekonomické faktory ovlivňující kvalitu dabingu.....	30
3.7.3 Dabing vs. titulkování z hlediska nákladů	31
3.8 ÚLOHA PRODUKCE	31
3.8.1 Příprava a plánování.....	31
3.8.2 Koordinace herců a obsazení	31
3.8.3 Fáze po nahrávání	32
4 ROZDÍL MEZI FILMOVÝM A TELEVIZNÍM DABINGEM.....	33
4.1 FILMOVÝ DABING.....	33

4.1.1	Finanční rozpočet a marketingové strategie	34
4.1.2	Technologické inovace a kvalita	34
4.1.3	Kreativita a žánrová různorodost	34
4.2	TELEVIZNÍ DABING	35
4.2.1	Finanční rozpočet a marketingové strategie	35
4.2.2	Výrobní proces a technologie	35
4.2.3	Žánrová variabilita a omezení tvůrčího přístupu	36
5	VZTAH DIVÁKŮ K DABINGU	37
5.1	PREFERENCE PUBLIKA – DABING VS. TITULKY	37
5.2	DABING A ZÁŽITEK Z FILMU	38
5.3	STEREOTYPY A OČEKÁVÁNÍ DIVÁKŮ	38
II	PRAKTICKÁ ČÁST	40
6	PŘÍPADOVÁ STUDIE O DABINGU	41
6.1	REŽISÉR DABINGU – TOMÁŠ JANČAŘÍK (VIZ PŘÍLOHA P I)	41
6.2	HEREC A DABÉR – TOMÁŠ BORŮVKA (VIZ PŘÍLOHA P II)	43
6.3	MANAŽER DABINGU – MARTIN ODEHNAL (VIZ PŘÍLOHA P III)	45
6.4	DABINGOVÁ SPOLEČNOST – PRO TIME S.R.O. (ZDENĚK MAHDAL) (VIZ PŘÍLOHA P IV)	47
6.5	DĚTSKÁ HEREČKA A DABÉRKA – JOSEFÍNA KRYCNEROVÁ (VIZ PŘÍLOHA P V)	50
	ZÁVĚR	52
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
	SEZNAM TABULEK	56
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	57
	SEZNAM PŘÍLOH	58

ÚVOD

Dabing je dnes nedílnou součástí audiovizuální kultury a jedním z hlavních nástrojů, díky němuž se zahraniční filmová a televizní tvorba dostává k širokému spektru diváků po celém světě. V českém prostředí má dabing navíc specifické postavení – je pevně zakořeněn v diváckých zvyklostech, kulturních preferencích a historickém vývoji televizního i filmového vysílání. Pro mnohé české diváky je sledování filmů a seriálů s dabingem přirozenější a pohodlnější než s použitím titulků, a to zejména díky vysoké úrovni českého dabingu, který si po desetiletí drží vynikající kvalitu.

Dabing však není pouze technickým procesem převodu jazyka. Jedná se o uměleckou a produkčně náročnou disciplínu, která vyžaduje úzkou spolupráci mnoha profesionálů – od překladatelů a jazykových redaktorů přes dabingové režiséry, zvukové mistry až po samotné herce. Každý z těchto aktérů přispívá k vytvoření výsledného dabingu, jenž musí nejen přesně zachytit význam původního textu, ale také přenést emoce, rytmus a styl originálního hereckého výkonu.

Diplomová práce se detailně zaměřuje na produkční aspekty dabingu, zejména na casting, režii, technické zpracování a organizační složky celého procesu. Popisuje postup výběru herců, nároky kladené na režiséry a zvukové mistry, analyzuje jednotlivé fáze výroby dabingu, technické požadavky a náklady spojené s produkcí. Zároveň mapuje historický vývoj dabingu v českém audiovizuálním prostředí a sleduje jeho specifika i současné trendy.

Zvláštní pozornost je věnována moderním technologiím, především využití umělé inteligence a syntetických hlasů, které v posledních letech zásadně proměňují dabingový průmysl. Práce obsahuje také porovnání českého dabingu se zahraničními přístupy a analyzuje, jak se dabing přizpůsobuje novým technologiím a měnícím se požadavkům diváků. Teoretické poznatky jsou doplněny praktickými případovými studiemi a rozhovory s odborníky, kteří přibližují zkušenosti z praxe a nabízejí komplexní pohled na současné i budoucí směřování dabingové produkce v České republice.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 DABING

Dabing se stal nedílnou součástí našeho filmového zážitku. Otevírá nám svět cizojazyčných filmů a seriálů, které by jinak zůstaly pro mnohé diváky nesrozumitelné. Dabing nezprostředkovává pouze jazykový překlad, ale také herecký výkon, emoce a atmosféru původního díla. Ulehčuje diváku emocionální spojení s příběhem a současně přispívá k uchování národního jazyka, což je důležité pro kulturní identitu národa.

Vývoj dabingu v různých zemích odráží historické, kulturní a technologické podmínky, díky nimž nabýval specifického významu a postavení v rámci umělecké i společenské sféry. V Československu a následně v České republice se dabing vyvinul ve vysoce ceněné umělecké řemeslo, které získalo celosvětové uznání. Tento úspěch pramení z jazykového patriotismu, zapojení předních herců a zkušených tvůrců dabingu, kteří povýšili dabing na svébytnou uměleckou disciplínu.

Výroba dabingu je komplexní proces, který zahrnuje překlad dialogové listiny, jazykovou úpravu dialogu a výběr vhodných hlasů respektujících původní charakter postav a atmosféru příběhu. Důležitou profesí je dabingový režisér, který vede herce tak, aby jejich výkony co nejlépe odpovídaly emočním a výrazovým nuancím originálu.

1.1 Historie

Dabing, jako specifická forma audiovizuálního překladu, vznikl v reakci na příchod zvukového filmu a potřebu zpřístupnit cizojazyčné filmy publiku různých jazykových oblastí. Do té doby bylo zvykem promítat němé filmy s živým doprovodem hudby a s mezititulky, které bylo možné snadno nahradit překlady pro jednotlivé země. Zásadní zlom nastal v roce 1927 s uvedením snímku *The Jazz Singer* režiséra Alana Croslanda. Tento film jako první kombinoval obraz s mluveným slovem, hudbou a zvukovými efekty. Otevřel novou kapitolu ve vývoji kinematografie a přinesl potřebu nových metod jazykové lokalizace – mezi nimi právě dabingu. V roce 1929 byl uveden americký snímek *Lights of York*, který je považován za první „stoprocentně zvukový film“; díky rozšířené zvukové stopě

již nešlo pouze o technický záznam, ale začalo vznikat skutečné filmové umění. Za první dabovaný film československé kinematografie je označován snímek *Na stopě* režiséra H. C. Raymakera, jenž měl svou premiéru v roce 1933.¹

V počátcích probíhalo dabování spíše experimentálně a naráželo na značná technická omezení, především v oblasti synchronizace a kvality záznamu. Postupně se však tato technika etablovala jako běžná praxe. Zatímco některé země, jako například skandinávské státy či Nizozemsko, preferovaly titulkování, jiné – především Francie, Německo a Itálie – si osvojily dabing jako primární způsob lokalizace. Kromě technologických možností sehrály důležitou roli i kulturní faktory. Například byl kladen důraz na jazykovou čistotu a snahu přizpůsobit audiovizuální obsah domácímu publiku.

V československém prostředí se dabing rozvíjel zejména po druhé světové válce. Vzhledem k politickým i jazykovým okolnostem se stal běžnou součástí distribuce zahraničních filmů. Výroba dabingu v této době probíhala výhradně analogově. Typickým pracovním postupem byla metoda tzv. smyček. Film byl rozdělen do kratších úseků, které se hercům ve studiu několikrát přehrály. Následně své repliky nahrávali společně, často sdíleli jeden mikrofon. Vzhledem k omezenému počtu zvukových stop byla kolektivní práce nezbytná. Tento způsob přinášel přirozenější herecký projev a umožňoval interakci mezi herci, čímž se vytvářela živá dialogická dynamika. Dabing se tak stal nejen pracovním procesem, ale i prostorem pro profesní růst, zejména pro mladé herce, kteří se mohli učit od zkušenějších kolegů v přímé spolupráci.

Produkční sehrával v této fázi výroby zásadní roli. Měl na starosti celý proces od převzetí filmu na fyzickém nosiči, zpravidla VHS kazetě, přes výběr překladatelů a jazykových úpravců až po sestavení rozpočtu a koordinaci nahrávání. V době před nástupem online databází bylo rozhodování o obsazení založeno na osobních zkušenostech a znalostech hlasových typů. Klíčová byla i jazyková synchronizace. Překlad musel být věcně správný, ale zároveň odpovídat retním pohybům postav na plátně.

¹ PEŠEK, Lukáš. *Dabing*. Diplomová práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2022.

S nástupem digitálních technologií došlo k zásadní transformaci celého procesu. Díky vývoji vícekanálového záznamu, digitálního střihu a pokročilého softwaru se dabing stal efektivnějším a technicky preciznějším. V současnosti se repliky nahrávají individuálně, kdy každý herec pracuje samostatně podle předem daných timecodů. Tento způsob výrazně zrychlil výrobu a umožnil větší kontrolu nad výsledkem, avšak zároveň odstranil prvek kolektivní práce. Interakce mezi herci dnes prakticky neexistuje.

Změnila se i produkční práce. Zatímco dříve se pro každý film sestavoval individuální rozpočet, dnes se honoráře často určují podle pevně daných minutových sazeb. Produkční má navíc přístup k rozsáhlým digitálním databázím, což mu usnadňuje výběr herců. Přesto zůstává řada aspektů dabingu neměnná, především důraz na kvalitní překlad, jazykovou úpravu a schopnost herců věrohodně ztvárnit postavy prostřednictvím hlasového projevu.

Historie dabingu tak ilustruje vývoj, nejen technologií, ale také proměnu přístupu k audiovizuální lokalizaci. Od prvních technicky náročných pokusů, přes kolektivně vytvářený analogový dabing až po dnešní digitálně řízený systém, zůstává dabing důležitým kulturním nástrojem, který zprostředkovává filmové a televizní zážitky divákům různých národností. V českém prostředí se navíc vyvinul ve svébytnou disciplínu s bohatou tradicí, profesní kontinuitou a vysokou mírou profesionality.

1.2 Jak vzniká dabing

Dabing vzniká v několika fázích, které začínají překladem dialogové listiny do cílového jazyka. Tento proces obvykle zahrnuje adaptaci dialogů tak, aby byly nejen jazykově správné, ale i kulturně přizpůsobené pro danou cílovou skupinu.² Bohužel se poměrně často dostatečně nedbá na věcnou správnost. Po překladu musí vzniknout jazyková úprava dialogové listiny, aby český text seděl na ústa dabujícího herce. Následuje výběr vhodných herců, kteří odpovídají postavám ve filmu nebo seriálu a nahrávání jejich hlasů ve studiu. Při tomto procesu se hlasový projev musí synchronizovat s pohyby rtů na obrazovce, což je technicky náročná

² DÍAZ CINTAS, Jorge a REMAEL, Aline. *Audiovisual translation: subtitling*. Translation practices explained. Manchester: St. Jerome Pub., c2007. ISBN 978-1-900650-95-3.

část dabingu. Po nahrání dialogů se provádí finální mix zvuku, kde se technicky upravují hlasy, zvukové efekty a hudba, aby bylo dosaženo co nejpřirozenějšího výsledku.

1.3 Dabing v České republice

Dabing v České republice má dlouhou a bohatou tradici, která sahá až do období po 2. světové válce, kdy se začalo dabovat velké množství filmů a později televizních pořadů pro české publikum. V současnosti je český dabing považován za jeden z nejvyšších v Evropě, přičemž nejznámější studia, jako je LS Productions, PRO-TIME Praha s.r.o. (Zdeněk Mahdal) nebo S Pro Alfa, jsou specializována na tvorbu dabingu pro širokou škálu filmů a televizních pořadů. To zahrnuje jazykové, ale i kulturní přizpůsobení, což dává prostor pro vtipy a slovní hříčky.

K tvorbě dabingu jsou nezbytní profesionální herci, kteří musí být schopni nejen perfektně reprodukovat mluvený text, ale také napodobit emocionální projev původních herců.³ Dabing v ČR zahrnuje různé druhy, od krátkých projektů až po složité produkce pro kina, kde může proces tvorby trvat i několik měsíců.⁴

1.4 Herci v českém dabingu

Čeští herci se dlouhá léta podílejí na tvorbě dabingu filmů a televizních pořadů a jejich práce má v tomto odvětví zásadní roli. Dabing totiž není jen pouhým překladem, jeho úkolem je i přesné vystižení emocí, bez kterých by postava přišla o svou autenticitu. Mezi nejznámější české dabéry bezpodmínečně patřil František Filipovský, který nadaboval nespočet filmů s Louis de Funésem nebo Alexej Pyško, který se do povědomí diváků dostal díky přezdívce „český Willis“, protože daboval Bruce Willise.⁵ Z českých hereček je velice známá Nela Boudová, která propůjčila svůj hlas Julii Roberts. Její hlas si mnozí diváci spojují nejen s Julií

³ *Filmové a seriálové perly českého dabingu*. Online. 2019. Dostupné také z: <https://kulturio.cz/nejlepsi-cesky-filmovy-serialovy-dabing/>.

⁴ *Dabing*. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2025. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Dabing>.

⁵ *Herec a dabér Alexej Pyško: Herectví Bruce Willise miluju. Jeho škála rolí je obdivuhodná*. Online. 2022. Dostupné také z: <https://strednicechy.rozhlas.cz/herec-a-daber-alexej-pysko-herectvi-bruce-willise-miluju-jeho-skala-rolí-je-8784163>.

Roberts, ale i s dalšími hollywoodskými hvězdami, jako Halle Berry nebo Sharon Stone.⁶ Paní Boudová sama přiznává, že její dlouholeté zkušenosti jí umožnily detailně studovat každou hereččinu mimiku, což je klíčové pro věrné zprostředkování jejího charakteru v českém znění.^{7 8}

Dalším významným jménem je Zdeněk Mahdal, který propůjčil svůj hlas takovým osobnostem jako Nicolas Cage nebo Woody Harrelson. Jeho kariéra začala obtížně, ale díky tréninku a podpoře zkušených režisérů se etabloval jako jeden z nejlepších dabingových herců současnosti.

Dabing není jen o samotné technice, ale i o schopnosti "oživit" postavy. Herci musí umět přes svůj hlas přenést nuance emocí, intonace a rytmu originálních výkonů. Synchronizace hlasu s obrazem je klíčový aspekt dabingu, zejména pokud jde o akční filmy nebo postavy s výraznou mimikou, kde je třeba zachovat nejen smysl pro humor, ale i napětí a dramatické momenty.⁹

1.4.1 Dětsí herci

Najít dětského herce do role pro dětské i dospělé publikum je poměrně těžké. Důležitým předpokladem pro dětské herce je schopnost dobře a plyně číst.¹⁰

Spolupráce s režiséry je zásadní; ti pomáhají dětským hercům dosáhnout požadovaného výkonu prostřednictvím opakovaného nahrávání a zpětné vazby. Děti při dabingu často skutečně prožívají role, které ztvárňují, což přispívá k autentičnosti jejich výkonů.¹¹

⁶ České hlasy hollywoodských hvězd. Online. 2007. Dostupné také z: <https://www.blesk.cz/clanek/celebrity/74773/ceske-hlasy-hollywoodskych-hvezd.html>.

⁷ Čeští dabéři: Seznam. Online. 2019. Dostupné také z: <https://www.frau.cz/cesti-daberi-seznam/>.

⁸ Nejslavnější čeští dabéři: Jejich hlasem mluví celý Hollywood, ale znáte jejich tvář? Online. 2024. Dostupné také z: <https://prozeny.blesk.cz/clanek/pro-zeny-proste-fenomen/747293/nejslavnejsi-cesti-daberi-jejich-hlasem-mluvi-cely-hollywood-ale-znate-jejich-tvar.html>.

⁹ 31 nejznámějších českých herců – osobnosti českého filmu. Online. 2023. Dostupné také z: <https://czechtheworld.com/cesti-herci/>.

¹⁰ Dětský dabing. Online. Neuvedeno. Dostupné také z: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/1931-detsky-dabing>.

¹¹ Děti při dabingu nic nehrají, opravdu v té roli jsou. Je to řemeslo, říká dabingová režisérka Hana Krticková. Online. 2024. Dostupné také z: https://www.radioprostor.cz/clanek/deti-pri-dabingu-nic-nehraji-opravdu-v-te-rol-i-jsou-je-to-remeslo-rika-dabingova-reziserka-hana-krtickova-E1Qcq?utm_source=chatgpt.com.

Kariéra dětských herců může být ovlivněna změnami hlasu s věkem, ale někteří pokračují v dabingu dětských postav i v dospělosti. Nejznámějším příkladem byla Atka Janoušková, jejíž přirozeně vysoký, dětsky znějící hlas jí umožňoval dlouhodobě dabovat malé děti, přestože sama byla již dospělou ženou. Její nejikoničtější rolí byla Včelka Mája v populárním animovaném seriálu, kde dokázala přesvědčivě a citlivě vystihnout charakter dětské postavy. Tento výjimečný hlasový projev z ní učinil jednu z nejvýraznějších osobností českého dabingu, zejména v oblasti dětských rolí.

Práce s dětskými herci je také těžší z důvodu udržování herecké databáze, vzhledem k rychlému růstu a změnám hlasů u dětí. Děti se k dabingu dostávají již v dětských sborech či hereckých souborech. Například členové Dismanova rozhlasového dětského souboru získávají zkušenosti, které mohou využít v budoucí umělecké kariéře.¹²

1.4.1.1 Podmínky práce dětských dabérů

V České republice se práce dětí v dabingu řídí zákoníkem práce a vyhláškou č. 98/2012 Sb., která stanovuje podmínky pro uměleckou, kulturní, reklamní a sportovní činnost nezletilých. Doba, po kterou může dítě dabovat jednu postavu, závisí především na jeho věku. Děti do 6 let mohou pracovat maximálně 2 hodiny denně a 10 hodin týdně, zatímco děti ve věku 6 až 10 let mají limit stanovený na 3 hodiny denně a 15 hodin týdně. Ve věkové kategorii 10 až 15 let se povolená doba zvyšuje na 4 hodiny denně a 20 hodin týdně. Mladiství od 15 do 18 let pak mohou pracovat až 6 hodin denně, přičemž týdenní limit činí 30 hodin.

Při práci v dabingu musí být dodržovány i další podmínky, například zákaz noční práce mezi 22.h a 6.h, s výjimkou živého vysílání. Dítě má také nárok na pravidelné přestávky, kdy po každých dvou hodinách práce musí následovat minimálně 30minutová pauza. Důležitým aspektem je také to, aby dabingová činnost nezasahovala do povinné školní docházky a nenarušovala psychický ani fyzický vývoj dítěte. Všechny tyto podmínky mají zajistit, aby dětská práce v

¹² Dismanův rozhlasový dětský soubor vychoval stovky dětí. Online. 2011. Dostupné také z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/dismanuv-rozhlasovy-detsky-soubor-vychoval-stovky-deti_201102090910_ssevcikova?utm_source=chatgpt.com.

dabingu probíhala v souladu se zákonem a byla pro dítě přiměřená a bezpečná.¹³¹⁴¹⁵

¹³ <https://portal.pohoda.cz/zakon-a-pravo/pracovni-pravo/vykon-umelecke%2C-kulturni%2C-sportovni-nebo-reklamni/>

¹⁴ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-98>

¹⁵ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-126>

2 BUDOUCNOST DABINGU

S rozvojem moderních technologií dochází k významnému posunu i v oblasti dabingu. Již dnes existují nástroje, které dokáží částečně nebo zcela nahradit některé aspekty lidské práce v tomto oboru. Následující kapitoly se zaměřují na aktuální technologický vývoj a související problematiku, která by v budoucnu mohla ovlivnit či dokonce zásadně pozměnit podobu dabingu. V této souvislosti vyvstává otázka, zda a do jaké míry je žádoucí nahrazovat lidský faktor automatizací, zda jsou technologie schopné plně zastoupit kreativní lidskou činnost a jaký dopad může mít tento vývoj na profesi dabingového produkčního.

2.1 Nové technologie

Současný vývoj v oblasti umělé inteligence a digitálního zpracování zvuku přináší řadu technologií, které mají potenciál výrazně ovlivnit podobu dabingu. Mezi tyto nástroje patří například syntetický hlas, AI dabing nebo technologie generování falešných hlasů. Tyto inovace otevírají nové možnosti, ale zároveň vyvolávají otázky týkající se jejich využitelnosti, etiky a dopadu na tradiční postupy.

2.1.1 Syntetické hlasy

Syntetické hlasy jsou výsledkem technologie Text-to-Speech, která převádí psaný text do mluvené řeči. Dnešní technologie využívá neuronové sítě, což výrazně zvyšuje přirozenost a plynulost projevu. Hlasy mohou být obecné, tedy generované strojem nebo personalizované, což znamená, že napodobují konkrétní osobu. Tato technologie se dá využít například u některých dokumentárních filmů nebo u e-learningu, protože u tohoto typu dabování není potřeba extrémních emocí.¹⁶

2.1.2 AI dabing

Umělá inteligence představuje soubor algoritmů, které umožňují strojům „učit se“ z dat a interpretovat mluvený projev. Využívá se při automatizovaném generování

¹⁶ *Syntéza řeči*. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2025. Dostupné také z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Synt%C3%A9za_%C5%99e%C4%8Di.

mluveného projevu, analýze emocí ve scénáři a při časovém sladění dabingu s obrazem. Příklady využití zahrnují automatické převody scénářů na dabingové stopy bez lidského zásahu, analýzu rytmu a tempa řeči za účelem přesnější synchronizace s obrazem a umožnění překladu a dabingu v reálném čase. Mezi výhody patří rychlost a možnost „učit“ systém novým hlasovým stylům nebo emocím.

2.1.3 Falešné hlasy

Nahrávání falešných hlasů umí specifická aplikace AI, kde se hlasová identita konkrétní osoby „naklonuje“. Primárně se algoritmus naučí z nahrávek hlas dané osoby a pak jej napodobuje. Falešné hlasy umožňují snadné vytváření dabovaného obsahu ve více jazycích a nabízejí přizpůsobení parametrů jako rychlost a tón řeči. Nástroje využívají kombinaci hlubokého učení a generativních modelů. Pojí se s tím však otázka na vlastnictví hlasu – kdo má právo na jeho využití?

2.2 Dopad nových technologií

Nové technologie zásadně ovlivňují dabing ve filmovém a televizním průmyslu. Pokročilý software pro nahrávání, takzvané triky a pluginy, umožňují přesnější synchronizaci zvuku s obrazem a zrychlují výrobu. Umělá inteligence přináší syntetické hlasy, které by mohly částečně nahradit lidské herce, což by mohlo zvýšit efektivitu, ale zároveň to vzbuzuje obavy o zaměstnanost. Virtuální nahrávací studia umožňují hercům pracovat na dálku, což zvyšuje flexibilitu, ale klade nároky na technické znalosti. AI dabing může být výrazně levnější a rychlejší, nepotřebuje studiový čas, herecké obsazení ani postprodukcii. Umožňuje lokalizaci obsahu i pro menší trhy, které si dříve plně profesionální dabing nemohly dovolit. Existuje obava z nahrazení herců, zejména u menších rolí nebo automatizovaných projektů (např. e-learning, voiceboti). Na druhé straně zůstává poptávka po autentických výkonech, které AI zatím nedokáže plně reprodukovat (zejména v hraných filmech, kde záleží na emocích a intencích).

2.3 Jak moc rozpoznatelné to je?

Nejnovější AI modely, jako například ElevenLabs Prime Voice AI, jsou dnes při neutrálním projevu velmi těžko rozeznatelné od lidského hlasu. Přesto však zkušenější posluchači, zvláště při vyjádření extrémních emocí, zaznamenávají určité nedokonalosti například u monotónnosti, neorganické pauzy či horší zvládnutí smíchu, pláče nebo ironie. Očekává se, že během následujících 2–5 let bude AI schopna téměř dokonale napodobit nejen samotný hlas, ale i herecký výkon. Vývoj zároveň směřuje k interaktivním a adaptivním hlasům, které budou schopné reagovat na diváka, například v hrách nebo interaktivních filmech.

3 DABING A PRODUKCE

Dabing je výsledkem pečlivě řízeného procesu, který zahrnuje nejen uměleckou tvorbu, ale také rozsáhlou produkční přípravu a organizační zajištění. Aby vznikl kvalitní dabing, je nezbytné věnovat pozornost celé řadě faktorů od právních otázek až po samotnou realizaci nahrávky. Produkce dabingu proto zahrnuje zajištění licenčních práv, správný výběr lokalizační strategie, uzavírání licenčních dohod, důkladné plánování a organizaci výroby včetně tvorby harmonogramu.

Klíčovou součástí produkčního procesu je také casting vhodných herců a práce s nimi během nahrávání, která vyžaduje citlivé vedení a schopnost respektovat originální výrazové prostředky. Nezbytnou složkou je překlad a adaptace dialogů tak, aby byly věrné originálu, a zároveň přirozené pro české publikum. Produkční tým musí rovněž řešit organizační a technické zajištění výroby dabingu, od koordinace nahrávacích studií až po zajištění postprodukčních prací.

V této kapitole budou podrobně rozebrány jednotlivé produkční složky dabingového procesu od právního rámce a organizačního plánování přes casting a režii, až po analýzu nákladů a úlohu produkce při tvorbě kvalitního dabingu. Cílem je přiblížit všechny klíčové kroky, bez nichž by profesionální dabing nemohl vzniknout.

3.1 Zajištění práv

Distributor koupí film a rozhoduje se mezi dabingem a titulky. Toto rozhodnutí vychází většinou z doporučení producenta. Při rozhodování mezi dabingem a titulky musí zajistit odpovídající autorská práva pro dabing i titulky. Kulturní preference publika hrají významnou roli, například v Česku je dabing oblíbenější než titulky, zejména u rodinných a mainstreamových titulů.¹⁷ Náklady a časová náročnost také ovlivňují rozhodnutí, přičemž dabing bývá dražší, avšak v posledních letech se do tohoto procesu stále více promítají nové technologie, například umělá inteligence, která může tento proces zefektivnit a zlevnit.

¹⁷ *Dabing, nebo titulky? Obojí má své pro a proti!*. Online. 2017. Dostupné také z: <https://plus.rozhlas.cz/dabing-nebo-titulky-oboji-ma-sve-pro-a-proti-6524402?>

3.1.1 Licenční dohody

Právní vztahy mezi distributory a dabingovými studii zahrnují uzavírání smluv o licenci včetně autorských práv k původnímu obsahu. Tyto smlouvy definují podmínky, rozsahu užívání práv, finanční aspekty a standardy kvality dabingu. Produkční společnosti zajišťují souhlas s užitím práv výkonných umělců, přičemž mohou uzavírat rámcové dohody o podmínkách spolupráce pro více projektů.¹⁸

3.2 Plánování a organizace výroby dabingu

Plánování výroby dabingu zahrnuje sestavení harmonogramu a koordinaci jednotlivých fází, jako jsou přípravné práce nahrávání a postprodukce. Produkční zajišťuje, že všechny kroky probíhají včas a efektivně, včetně komunikace s týmem a kontrolou kvality, aby výsledný dabing odpovídal požadavkům.

3.2.1 Harmonogram výroby

Plánování výroby dabingu je komplexní proces, který vyžaduje koordinaci mezi produkcí, režisérem, dabingovými herci a technickým týmem. Klíčovým faktorem je dostupnost herců, jejichž pracovní závazky se často rozprostírají mezi dabingem, divadelním herectvím, filmem či televizní tvorbou.

Zatímco pro některé herce je dabing prioritou a jsou k dispozici flexibilně, jiní jej musí přizpůsobovat svým dalším profesním aktivitám. Proto se harmonogram natáčení často sestavuje s ohledem na jejich volné termíny a produkce musí umět rychle reagovat na změny. Důležitou roli v plánování hraje také délka projektu. Zatímco jednorázové dabingy filmů lze naplánovat relativně snadno, dlouhodobé seriály vyžadují pečlivější organizaci a stabilní obsazení, aby se zachovala kontinuita dabingu.

3.3 Casting a práce s herci

Při obsazování dabingových rolí je klíčové, aby hlasy herců co nejvěrněji odpovídaly originálním postavám. To zahrnuje nejen podobnou barvu a intonaci hlasu, ale také schopnost herce přenést emoce a charakter dané postavy. Režisér

¹⁸ NOVÁK, Marek. *Audiovizuální produkce a autorské právo*. Diplomová práce. Praha: Právnická fakulta UK v Praze, 2013.

proto pečlivě vybírá herce, kteří dokáží zprostředkovat autenticitu a věrohodnost originálu.¹⁹ Významnou roli zde hraje i asistent režiséra, který pomáhá s přípravou castingu, organizací nahrávacích dnů a koordinací práce s herci během natáčení. Jeho úkolem je zajistit hladký průběh jednotlivých nahrávacích seancí a podpořit režiséra v dosažení co nejlepších hereckých výkonů.

Dostupnost herců je dalším významným faktorem. Zkušení herci jsou často vytížení, což může ovlivnit plánování natáčení. Produkce proto musí efektivně koordinovat termíny, aby zajistila plynulý průběh práce.

Specifickou oblastí je práce s dětskými herci. Ti často nemají tolik zkušeností jako dospělí, a proto vyžadují zvláštní přístup.

3.3.1 Kritéria výběru herců

Výběr dabingových herců závisí na několika faktorech. Klíčová je hlasová typologie. Hlas by měl odpovídat originálnímu herci, jeho věku a charakteru role. Neméně důležité jsou herecké schopnosti, schopnost přirozeně vyjádřit emoce a přesnost v načasování, aby se dabing sladil s pohyby rtů postavy.

Zkušenost hraje velkou roli, protože zkušení herci pracují efektivněji a režiséři je často obsazují opakovaně. Oblíbenost a známost hlasu mohou být výhodou, ale ne vždy rozhodující. Mnoho herců není známých podle tváře, přesto jejich hlas diváci okamžitě poznají. Výběr tak není jen otázkou popularity, ale především talentu, profesionality a specifických hlasových kvalit.

3.4 Překlad dabingu

Překladatel je klíčovou součástí dabingového procesu. Pokud je k dispozici dialogová listina v angličtině nebo jiném jazyce, hledá produkční vhodného překladatele, který se postará o jeho převod do češtiny. Pokud má produkční s někým již předchozí zkušenost, zejména pokud jde o jeho či její orientaci v daném žánru, přiřadí mu na základě toho konkrétní překlad. Tím zajistí, že se na projektu

¹⁹*Dabing herci: Kteří herci propůjčují své hlasy nejoblíbenějším postavám v českém dabingu?* Online. 2022. Dostupné také z: <https://vipfilmy.cz/herci/dabing-herci-kteri-herci-propujcuj-sve-hlasy-nejoblibenejsim-postavam-v-ceskem-dabingu>.

podílí člověk, který má k danému obsahu vztah, což se pozitivně odrazí na kvalitě překladu.

3.5 Specifika synchronizace s obrazem

Synchronizace zvuku s obrazem je klíčovým aspektem dabingu zahrnujícím synchronizaci pohybu rtů, herecký projev a technické aspekty zvuku.²⁰

Technologický pokrok přispívá k přesnějším úpravám zvuku. Moderní software umožňuje detailní sladění hlasu s obrazem, včetně úpravy tempa a barvy hlasu, což usnadňuje výrobu kvalitního dabingu.²¹ Přestože automatizované systémy synchronizaci výrazně zjednodušily, zkušenost zvukařů a režisérů zůstává nezastupitelná.²²

3.6 Produkční složky u dabingu

Dabingová produkce zahrnuje několik klíčových fází, které vyžadují pečlivou koordinaci a vedení. Nejprve probíhá produkční příprava, která spočívá v zajištění práv, překladu a úpravě scénáře pro lip-sync²³ a výběru herců. Následuje nahrávací proces ve studiu, kde režisér dohlíží na herecké výkony a zvukoví mistři zajišťují technickou kvalitu záznamu. Po nahrání přichází postprodukce, která zahrnuje editaci zvuku, odstranění šumů a synchronizaci s obrazem. Zvukoví mistři provádějí mixáž hlasů, hudby a efektů, následuje kontrola kvality a finalizace zvukové stopy. Součástí postprodukce bývá i počeštění grafiky, zejména u dokumentů. Výsledný dabing je pak distribuován do kin, televize nebo na streamovací platformy.

Všechny tyto fáze zajišťuje vedoucí výroby (produkční), který nejprve sestavuje kalkulaci celého projektu²⁴ a po jejím schválení koordinuje celý natáčecí proces. Zajišťuje hladký průběh výroby, spravuje rozpočet, spolupracuje s režisérem,

²⁰ TALPOVÁ, Sylva. *Kapitoly o dabingu*. Úvahy a názory. V Brně: JAMU, 2013. ISBN 978-80-7460-044-9.

²¹ *Historie dabingu*. Online. 2002-2023. Dostupné také z: <http://www.dabing.info/historie.html>.

²² *Filmový a televizní dabing*. Online. 2011. Dostupné také z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/211411000360008/>.

²³ **Lip sync** (lip synchronization) je proces přesného sladění pohybu rtů dabujícího herce se synchronizovaným zvukem tak, aby odpovídal mluvčím postavám na obraze.

²⁴ ŠAMPALÍKOVÁ, Klára. *Český dabing po roce 1989 - proměny technologií a jejich vliv na produkci dabingových studií*. Diplomová práce. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2018.

organizuje herecké obsazení, uzavírá smlouvy a sestavuje denní plán natáčení. Vedoucí výroby také řídí komunikaci mezi členy týmu, aby byla zajištěna efektivní realizace dabingového projektu.

3.7 Náklady na výrobu dabingu

Náklady na výrobu dabingu se liší podle délky projektu, požadované kvality a produkčních podmínek, přičemž se pohybují od desítek tisíc až po stovky tisíc korun za film nebo seriál.²⁵

Jedním z hlavních výdajů jsou honoráře herců, kteří namlouvají jednotlivé postavy. Jejich odměna závisí na počtu replik a významu role.²⁶ Nezbytnou součástí týmu byl u analogového nahrávání dabingu asistent režie, který měl na starosti dialogovou listinu a organizaci nahrávání. Velice důležitý je režisér, který dohlíží na herecké výkony a celkovou kvalitu dabingu. Klíčovou roli hraje zvukař, jenž zajišťuje nahrávání, úpravu zvuku a synchronizaci s obrazem.²⁷ Samotná výroba probíhá v dabingovém studiu, jehož pronájem a technické vybavení představují další náklady.²⁸

Důležitá je také práce překladatele, který převádí dialogy z originálního jazyka do češtiny s ohledem na význam a kontext. Na jeho práci navazuje úpravce textu, který často spolupracuje s odborným poradcem a přizpůsobuje překlad tak, aby odpovídal délce replik a synchronizoval se s pohybem rtů postav.²⁹

Všechny tyto složky ovlivňují výslednou cenu dabingu, která se odvíjí od složitosti projektu, počtu herců a úrovně technického zpracování.³⁰

²⁵ ŠAMPALÍKOVÁ, Klára. Český dabing po roce 1989 - proměny technologií a jejich vliv na produkci dabingových studií. Diplomová práce. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2018.

²⁶ TALPOVÁ, Sylva. Kapitoly o dabingu. Úvahy a názory. V Brně: JAMU, 2013. ISBN 978-80-7460-044-9.

²⁷ MAKARIAN, Gregor. *Dabing: teória, realizácia, zvukové majstrovstvo*. Hudba a médiá. Bratislava: Ústav hudobnej vedy SAV, 2005. ISBN 80-89135-03-X.

²⁸ Historie dabingu. Online. 2002-2023. Dostupné také z: <http://www.dabing.info/historie.html>.

²⁹ *Filmový a televizní dabing*. Online. 2011. Dostupné také z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/211411000360008/>.

³⁰ *Produkce*. Online. 2002-2023. Dostupné také z: <https://www.dabing.info/produkce.html>.

3.7.1 Příprava rozpočtu

Každý produkční musí při přípravě rozpočtu znát počet herců, potřebných pro dabing. Režisér proto na základě překladu sestaví tabulku, kde jsou jednotlivé role uvedeny na levé straně a stránky překladu na horní ose.

Tabulka 1 Rozpočet

Stránka překla- du Role	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Anna	1	2	3	4			7	8	9
Petr	1	2	3	4			7	8	9
Emilka	1	2		4	5	6		8	9
Babička		2		4	5	6		8	9
Dědeček		2		4	5	6		8	9

(zdroj: vlastní)

Na základě této tabulky produkční zjistí frekvenci výskytu jednotlivých rolí ve filmu – nejčastěji obsazená okénka označují hlavní role.

V rozpočtu musí být kromě herců také zahrnut štáb, náklady na studio, zvukovou postprodukci a další výdaje.

Rozlišení honorářů pro herce se provádí na základě doporučení režiséra, přičemž se zohledňuje kvalita herce, náročnost a rozsah výkonu a čas strávený ve studiu. V praxi to znamená, že honorář špičkového herce za hlavní roli může dosáhnout až trojnásobku honoráře epizodní role.³¹ Avšak v České televizi toto zpravidla neplatí. Honorář stanovuje produkční podle času stráveného ve studiu.

3.7.2 Ekonomické faktory ovlivňující kvalitu dabingu

Zadavatel nebo režisér může specifikovat, že do určité role chce konkrétního herce. Pokud produkce nemá na daného herce dostatečné finance, musí produkční

³¹ *Produkce*. Online. 2002-2023. Dostupné také z: <https://www.dabing.info/produkce.html>.

odůvodnit, proč ho není možné obsadit. Pokud si režisér nebo zadavatel i přesto budou trvat na svém, produkční musí pro menší roli vybrat jiného, méně známého herce.

3.7.3 Dabing vs. titulkování z hlediska nákladů

Když se podíváme na dabing a titulky z pohledu nákladů, dabing je dražší. Pro dabing je potřeba zaplatit herce, kteří propůjčí své hlasy, režiséra, který dohlíží na nahrávání, a také techniky, kteří zvuk upravují, aby seděl k obrazu. To všechno zvyšuje celkové výdaje. Naopak titulky jsou levnější, protože zahrnují překlad textu a jeho přidání do filmu nebo seriálu. Díky nižším nákladům jsou titulky častou volbou při omezeném rozpočtu.

3.8 Úloha produkce

Práce produkčního při tvorbě dabingu je velmi komplexní a vyžaduje organizaci, koordinaci a správu mnoha aspektů. Zahrnuje jak administrativní, tak i logistické úkoly, které zajišťují, že celý proces dabingu probíhá hladce. Hlavní náplní práce produkčního při tvorbě dabingu jsou příprava a plánování, koordinace herců a obsazení a fáze po nahrávání

3.8.1 Příprava a plánování

Produkční společně s asistentkou nebo asistentem režie jsou klíčovou osobou při přípravě dabingu. Sestavuje rozpočet, zajišťuje pronájem studia, techniku a další výdaje, čímž kontroluje výdaje a finance projektu. Zodpovídá také za výběr a koordinaci týmu. Manažer projektu, majitel studia nebo zadavatel vybírá režiséra, zvukového mistra, techniků a herců, jejichž spolupráce je nezbytná pro hladký průběh práce. Plánuje natáčení na základě dialogové listiny, určuje počet frekvencí a sestavuje harmonogram, který koordinuje s týmem.

3.8.2 Koordinace herců a obsazení

Na základě požadavků režiséra, produkční smluvně zajišťuje herce. Ve smlouvách je stanoven honorář, pracovní podmínky a rozsah účasti. Dále koordinuje jejich

účast na natáčení dle časového plánu, včetně rozvržení frekvencí a spolupráce s režisérem dabingu

3.8.3 Fáze po nahrávání

V postprodukci produkční připravuje podklady pro účtárnu, zajišťuje různá postprodukční pracoviště, dohlíží na termíny schvalovacích projekcí a odevzdání díla. Koordinuje finální fázi zvukové postprodukce, jako je zvukový mix a mastering, a zajišťuje odevzdání zvukové stopy v požadovaných technických parametrech zadavateli. Také komunikuje s kontrolním oddělením nebo zadavatelem ohledně finálního schválení dabingu a případných korekcí před oficiálním nasazením díla.

4 ROZDÍL MEZI FILMOVÝM A TELEVIZNÍM DABINGEM

Filmový dabing se od televizního liší především vyšším rozpočtem, delším časem na realizaci, náročnější technikou i uměleckou kvalitou a významnější rolí v marketingové strategii. Hlavní rozdíl spočívá v požadavcích na výsledné zpracování a časovou náročnost jednotlivých fází produkce. Dabing určený pro kina musí splňovat vysoké standardy, neboť je prezentován na velkém plátně s profesionálním zvukovým systémem, což vyžaduje precizní práci ve všech složkách výroby. Součástí přípravy jsou důkladné castingy, pečlivý překlad a úprava dialogů pro lip-sync, stejně jako detailní zvuková postprodukce. Celý proces probíhá pod dohledem zkušených supervizorů a často trvá několik týdnů až měsíců. Naproti tomu televizní dabing bývá realizován ve zkráceném časovém horizontu a s nižším rozpočtem, což se může projevit na jeho kvalitě. Přesto i v tomto segmentu existuje snaha o co nejvyšší úroveň výstupu v rámci dostupných možností.

4.1 Filmový dabing

Pro zajištění kvalitního filmového dabingu je potřeba dodržet několik klíčových kroků. Nejprve je nutná důkladná příprava, která zahrnuje studijní promítání filmu pro tvůrčí tým a analýzu postav a jejich charakteristik. Následuje přímé oslovení předem vybraných herců či casting, při kterém je pečlivě vybíráno obsazení herců, kteří svým hlasem a hereckým projevem co nejlépe odpovídají původním postavám.

Poté přichází na řadu příprava dialogových listin pro režiséra, zvukového mistra a herce. Následuje už jen samotný proces nahrávání, který vyžaduje kvalitní technické zázemí pro záznam hlasů, přičemž je kladen důraz na detailní práci s každou replikou. Po nahrávání je nezbytný zvukový mix, kdy dochází k preciznímu sladění nových dialogů s původními ruchy, zvukovými stopami, hudbou a efekty, aby výsledný zvukový obraz byl harmonický a přirozený.

Nakonec se provádí kontrola kvality, která zahrnuje průběžné hodnocení a případné úpravy, aby výsledný dabing splňoval vysoké standardy pro filmové projekce.

4.1.1 Finanční rozpočet a marketingové strategie

Filmový dabing obvykle vyžaduje vyšší finanční rozpočet než televizní dabing. Náklady zahrnují nejen honoráře pro herce, ale také výdaje na kvalitní technické vybavení a delší nahrávací časy. Filmové produkce investují do pečlivě vybraných týmů a technologií, aby zajistily vysokou kvalitu zvuku, která je nezbytná pro kinosály.³² Nedílnou součástí filmového dabingu je také marketing, který hraje klíčovou roli v úspěchu celého projektu. Filmové projekty bývají podporovány rozsáhlými reklamními kampaněmi, jež zahrnují nejen samotný dabing, ale také plakáty, trailery a další propagační materiály, jejichž cílem je přilákat diváky do kin a maximalizovat tržby.

4.1.2 Technologické inovace a kvalita

S rozvojem technologií se filmový dabing adaptuje na nové formáty, jako jsou 4K a HDR. To vyžaduje sofistikovanější zvukový mix a pečlivé sladění zvuku s vizuálním obsahem. Kvalita je u filmového dabingu klíčová, a proto se časové harmonogramy mohou flexibilněji přizpůsobovat. To umožňuje detailní úpravy a kontrolu kvality, aby výsledný dabing splnil vysokou úroveň pro filmové projekce.

4.1.3 Kreativita a žánrová různorodost

Filmový dabing poskytuje tvůrcům větší prostor pro kreativitu. Režiséři dabingu mohou více investovat do detailů a snažit se o co nejlepší výsledek, který divákům nabídne silný emocionální zážitek. Zároveň zahrnuje širokou škálu žánrů, od animovaných filmů, přes dramatické příběhy, dokumenty až po komedie. Každý žánr vyžaduje specifický přístup k dabingu, a to jak v obsazení herců, tak v interpretaci postav. Tým musí mít schopnost přizpůsobit se různým stylům a cílovým skupinám.

³² *S dabingem na věčné časy a nikdy jinak.* Online. 2016. Dostupné také z: <https://www.mam.cz/novinky/zadavatele-a-znacky/2016-08/s-dabingem-na-vecne-casy-a-nikdy-jinak/>.

4.2 Televizní dabing

Pro zajištění kvalitního televizního dabingu je nutné dodržet několik klíčových kroků. Prvním z nich je rychlá produkce, která zahrnuje efektivní plánování a realizaci dabingu s ohledem na kratší termíny dodání. Následuje výběr herců, kteří dokážou rychle a kvalitně ztvárnit své role.

V rámci nahrávání je důležitá flexibilita v nahrávacím procesu, často s využitím moderních technologií pro zrychlení práce. Po nahrávání je třeba se zaměřit na zvukový mix, kde je cílem optimalizovat zvuk pro televizní vysílání s ohledem na technické možnosti televizních přijímačů.

Nakonec se provádí kontrola kvality, která zajišťuje, že dabing je srozumitelný a synchronizovaný, i když může být méně detailní než dabing filmový. Tímto způsobem se dosahuje vysoké úrovně televizního dabingu, která poskytuje divákům příjemný zážitek ze sledování.

4.2.1 Finanční rozpočet a marketingové strategie

Televizní dabing se ve srovnání s dabingem filmovým vyznačuje nižšími rozpočty, což se odráží ve zjednodušené produkční struktuře a důrazu na efektivitu. Náklady jsou často optimalizovány tak, aby bylo možné pružně reagovat na aktuální poptávku, což se může projevit ve výběru herců, využití technice i délce postprodukce. Významnou roli v televizním dabingu hrají také marketingové strategie, které se zaměřují na propagaci konkrétních pořadů a seriálů. Lokalizace obsahu je přizpůsobena potřebám vysílatele a preferencím cílové skupiny, přičemž styl dabingu i obsazení jsou často ovlivněny obchodními a distribučními záměry.

4.2.2 Výrobní proces a technologie

Televizní dabing se přizpůsobuje aktuálním trendům v oblasti streamovacích platforem a digitálního vysílání. Využití specializovaného softwaru pro úpravu zvuku a nahrávání umožňuje urychlení produkčního procesu. Tým musí reagovat na technické požadavky nových formátů a standardů, aby byla zachována konkurenceschopnost.

Současně je dabing realizován pod časovým tlakem, který omezuje prostor pro opakované nahrávání hereckých replik. V praxi je tak častěji využívána technická úprava zvuku, zejména u obsahu určeného pro menší obrazovky, kde drobné nesrovnalosti nejsou divákem výrazně vnímány.

4.2.3 Žánrová variabilita a omezení tvůrčího přístupu

Televizní dabing pokrývá široké spektrum žánrů, od dramatických seriálů po reality show, přičemž každý z nich vyžaduje specifický přístup k obsazení, režii i stylu ztvárnění. Produkce musí flexibilně reagovat na žánrové požadavky a přizpůsobovat se odlišným diváckým očekáváním.

Kreativní svoboda je však často omezena nutností rychlé a efektivní výroby. Zkrácené časové harmonogramy minimalizují možnosti experimentace a snižují prostor pro individuální hereckou interpretaci. Důraz je kladen na plynulé zpracování a funkční výstup.

5 VZTAH DIVÁKŮ K DABINGU

Kapitola se zaměřuje na vztah diváka k dabovanému obsahu, jaké preference mezi dabingem a titulky diváci vykazují, a jaké faktory jejich volbu ovlivňují. Zkoumá rovněž stereotypy, předsudky nebo očekávání, spojená s kvalitou dabingu a dabérem jako interpretem.

5.1 Preference publika – dabing vs. titulky

Podle různých průzkumů, například z platforem jako Netflix nebo filmových databází typu ČSFD, je patrné, že mladší generace, především lidé ve věku do 35 let, dávají často přednost sledování filmů a seriálů s originálním zvukem a českými titulky. Tito diváci argumentují lepší autenticitou hereckých výkonů a snahou zlepšit své jazykové schopnosti, především v angličtině. Naopak starší generace, často zvyklá na dabovanou produkci z televize, dává jednoznačně přednost českému dabingu, který je pro ně pohodlnější a méně náročný na soustředění. Lidí, kteří jsou schopni sledovat filmy v angličtině, opravdu pomalu přibývá, ale stejně jsou jich jen tisíce, což ve statistikách televizních diváků jsou pouze zanedbatelná procenta. Navíc tito lidé se už na televizi téměř nedívají, takže z hlediska televize jsou veřejné služby zanedbatelnou cílovou skupinou.

Podle údajů ze sociologického průzkumu *Eurobarometr* (2011) většina obyvatel v severských zemích (Švédsko, Dánsko, Finsko) preferuje titulky před dabingem, zatímco v zemích jako Německo, Francie, Itálie nebo Španělsko jednoznačně dominuje dabing. Tento rozdíl je často dán historickým vývojem mediální politiky a kulturních tradic dané země. Například v Německu se dabing začal intenzivně používat už ve 30. letech 20. století, zatímco v severských zemích se z ekonomických důvodů upřednostňovalo titulkování.³³

³³Media use in the European Union. Online. S. 73. Dostupné také z: [https://audify.nl/wp-content/uploads/2022/11/Standard Eurobarometer 96 Winter 2021-2022_Media_report_EN-1.pdf](https://audify.nl/wp-content/uploads/2022/11/Standard_Eurobarometer_96_Winter_2021-2022_Media_report_EN-1.pdf).

5.2 Dabing a zážitek z filmu

Kvalita dabingu představuje významný faktor ovlivňující míru diváckého zaujetí a celkový dojem z audiovizuálního díla. Pokud je dabing proveden nepřesně, ať už z hlediska překladu, volby hlasu či synchronizace, může dojít k oslabení věrohodnosti postav, narušení rytmu dialogu a snížení emocionálního dopadu scén. Výsledkem je často ztráta autenticity a oslabení kontaktu diváka s příběhem.

Naopak kvalitní dabing, který respektuje jazykové i kulturní nuance originálu, pečlivě volí herecké obsazení a dbá na technické zpracování, výrazně přispívá k plynulosti a přirozenosti recepce. Z pohledu diváka pak může takové provedení posílit identifikaci s postavami i celkový zážitek z filmu či seriálu.

5.3 Stereotypy a očekávání diváků

V oblasti dabingu hrají významnou roli divácká očekávání a zažité stereotypy, které ovlivňují, jak je dabovaný obsah přijímán. Mnoho diváků si vytváří silné asociace mezi konkrétními českými hlasy a zahraničními herci nebo postavami. Pokud je tato „hlasová kontinuita“ narušena, může to vyvolat negativní reakce, a to i v případě, že je nový dabing kvalitní. Typickým příkladem je spojení herce Toma Hankse s hlasem Otakara Brouska ml., které se u českých diváků hluboce zakořenilo. Jakákoli změna v tomto směru bývá vnímána jako narušení určitého diváckého komfortu nebo zvyku.

Specifická očekávání se pojí i s jednotlivými filmovými žánry. Například u animovaných filmů panuje silný předpoklad, že budou automaticky nadabovány. U těchto titulů hraje dabing nejen praktickou, ale i kreativní roli, často se zde zapojují známé hlasy celebrit, které přitahují širší publikum. Naopak u dramát či artových filmů může být preference originálního znění výraznější, protože diváci očekávají autentičnost hereckého projevu, kterou dabing může, i přes vysokou kvalitu, do určité míry narušit.

Dalším faktorem, který ovlivňuje postoj k dabingu, je nostalgie. Pro mnoho diváků je dabing nedílnou součástí jejich filmových vzpomínek z dětství. Dabované verze známých filmů či seriálů se stávají nejen kulturním artefaktem, ale také

emocionálním poutem k určitému období života. To může vést k tomu, že i méně kvalitní dabing je vnímán pozitivně, právě díky tomuto sentimentálnímu rozměru.

II PRAKTICKÁ ČÁST

6 PŘÍPADOVÁ STUDIE O DABINGU

Tato kapitola je věnována výpovědím odborníků působících v oblasti dabingu. Obsahuje rozhovory s režisérem dabingu Tomášem Jančaříkem, hercem a dabérem Tomášem Borůvkou, manažerem dabingu Martinem Odehnalem, zástupcem dabingové společnosti PRO-TIME s.r.o. Zdeňkem Mahdalem a dětskou herečkou a dabérkou Josefínou Krycnerovou. Jejich zkušenosti a postřehy přinášejí cenný vhled do současné dabingové praxe z různých profesních perspektiv.

6.1 Režisér dabingu – Tomáš Jančařík (viz příloha P I)

Tomáš Jančařík svou kariéru začínal jako redaktor v nakladatelství se zaměřením na populárně vědeckou literaturu. Tato specializace mu později otevřela dveře do tehdy ještě Československé televize, kde pracoval jako dramaturg dokumentů ze zahraničí, později i jako scénárista a režisér naučných pořadů, a nakonec zakotvil u režie dabingu – včetně úpravy textů. Jak často říká: Kdo si sám neupravuje texty, není režisér!

Říká také, že si mnoho lidí pod pojmem dabing představí jen dabing hraných filmů, a že vedle toho existuje i dabing dokumentárních filmů nebo animovaných filmů a pohádek. I tyto typy se mezi sebou mohou výrazně lišit, například sociální dokument, populárně naučný dokument, překlady projevů ve zpravodajství či reklamy atd. Dokumentární snímky ze zahraničí pokrývají výrazně větší část vysílacího času ČT než zahraniční hrané filmy.

Zdůrazňuje, že záleží hodně na kvalifikaci překladatele. Je hodně těžké překládat film o umění, když umění nerozumíte, ale ještě horší je překládat film o technice. Úpravci takovýchto filmů musí spolupracovat s odbornými poradci. Jenže ani těm nelze věřit stoprocentně. Proto se úpravce neobejde bez alespoň základních znalostí v daném oboru. U dabingu dokumentárních filmů se také liší herecký projev, a to natolik, že mnozí dabéři nejsou schopni přechíst kvalitně komentář mimo obraz. Platí to však i opačně.

Výše honorářů pro dabingové herce v televizi se liší podle délky práce ve studiu. U dokumentů donedávna platilo, že pokud byl herec ve studiu kratší dobu než

hodinu, dostával základ 700 Kč. Pokud pracoval hodinu a více, jeho sazba činila 1000 Kč za hodinu. Zajímavostí je, že herci dopředu vlastně nevědí, kolik za svou práci obdrží. Částku se dozví až po příchodu do studia. A navíc, dobří dabéři jsou vlastně sami proti sobě. Komu trvá práce déle, dostane podle tohoto vzorce více.

V dabingu se často převádějí do češtiny také písničky, kde se honoráře řídí interním sazebníkem televize. Ceny se odvíjejí podle délky a náročnosti skladby. Pohybují se od 500 Kč do 2000 Kč. Produkce však tyto ceny stanovuje flexibilně a přihlíží k množství textu, časové náročnosti a celkové složitosti písničky.

Dabing se neobejde ani bez dětských herců. Některé děti jsou v této profesi mimořádně talentované a některé z nich se postupně vypracují na profesionální herce. Jiným však (zejména u dívek) dětský hlas zůstane i v dospělosti, což je může omezit na dabování pouze dětských rolí. Požadavky na dětské herce nejsou tak přísné jako u dospělých. Hlavní je, aby dokázali správně odříkat text a trefit se do rtů zahraničního herce. Stejně jako u dospělých i zde hraje důležitou roli talent, schopnost spolupráce a celkové nadání dítěte.

6.2 Herec a dabér – Tomáš Borůvka (viz příloha P II)

Tomáš Borůvka se k dabingu dostal během studií na DAMU, kde byla tato disciplína součástí výuky. Během své kariéry se, kromě dabingu, věnoval i postsynchronům, zejména u českých filmů a pohádek. Z hlediska práce mezi těmito oblastmi zásadní rozdíl nevnímá. Postsynchrony se využívají i u zahraničních filmů, ale v české produkci je běžné, že je namlouvají nejen herci, ale i neherci.

Proces nahrávání dabingu prošel v průběhu let výraznými změnami. Dříve se film rozstříhal na asi tak minutové smyčky. Ve studiu stáli všichni herci, kteří v té smyčce něco říkali. Těm se smyčka dvakrát, třikrát přehrála, aby si ji nazkoušeli, a pak se teprve natáčelo. Umožňovalo to vzájemné interakce mezi herci, sdílení zkušeností a přirozenější práci na dialogích. Dnes už se tento způsob nepoužívá a dabing probíhá individuálně, kdy je každý herec ve studiu sám a řídí se podle timecodů. Tento moderní přístup sice zefektivňuje výrobní proces, zároveň likviduje možnost kolektivní práce a hereckého učení se od kolegů.

Jedním z diskutovaných témat v dabingu je vliv umělé inteligence. AI již dnes nahrazuje lidské hlasy v některých oblastech, například v automatizovaných hlášeních nebo audio průvodcích. Přesto má stále své limity, zejména pokud jde o emoce, ironii nebo specifické herecké nuance. Tomáš Borůvka se domnívá, že i když AI může do budoucna hrát určitou roli, zatím však lidský projev zůstává v dabingu nenahraditelný.

Český dabing si i přes technologické změny, udržuje vysokou úroveň kvality a ve světovém měřítku patří mezi nejuznávanější. Zatímco některé země dávají přednost titulkovým překladům nebo simultánnímu tlumočení, v České republice je dabing tradičně populární. Kvalita dabingu se však může lišit – zatímco u některých produkcí je kladen důraz na detail a preciznost, jinde se pracuje s nižším rozpočtem, což se odráží na výsledném zpracování.

Z produkčního hlediska se dabing pro televizi, film a streamovací platformy liší především v nárocích na kvalitu a zabezpečení obsahu. Dabing určený pro kinodistribuci musí být mimořádně precizní, protože na velkém plátně je jakákoli nesrovnalost mezi zvukem a obrazem mnohem patrnější. Navíc z důvodu ochrany

před pirátstvím často herci dabují scény, ve kterých není plně zobrazený obraz, což jejich práci dále komplikuje. Televizní dabing má o něco volnější pravidla.

Důležitou roli v dabingovém procesu hraje produkce, která se stará o obsazení vedlejších rolí, zatímco hlavní postavy obvykle vybírá režisér. Produkční tým musí mít přehled o hereckém rejstříku a vědět, který herec se nejlépe hodí pro danou roli.

Co se týče honorářů, ty jsou v České televizi pevně stanovené smlouvami mezi Českou hereckou asociací³⁴, Intergramem³⁵ a Českou televizí. Výše odměny se odvíjí od počtu namluvených replik a honorář je stejný jak pro zkušené herce, tak pro ty, kteří se dabingu věnují méně často. V případě postsynchronů je odměna obdobná jako u dabingu, přičemž konkrétní podmínky závisí na dohodě mezi hercem a produkcí filmu.

³⁴ Herecká asociace je profesní organizace v České republice, která sdružuje herce a další výkonné umělce. Jejím hlavním posláním je ochrana a prosazování profesních a odborových práv svých členů, stejně jako práv výkonných umělců obecně.

³⁵ **INTERGRAM** z.s. je kolektivním správcem práv výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů. To znamená, že umělce a výrobce zastupuje a vybírá pro ně odměny za veřejné užití jejich výkonů a záznamů mj. v rozhlasovém a televizním vysílání nebo v tzv. veřejných produkcích.

6.3 Manažer dabingu – Martin Odehnal (viz příloha P III)

Martin Odehnal se v oblasti dabingu pohybuje od roku 1999, kdy začínal jako produkční. V té době fungoval dabing odlišně než dnes, kdy se nahrává digitálně a jednotlivé hlasy lze upravovat separátně. Dříve se jednalo o společenskou událost, kdy do studia přicházeli herci ve skupinách a nahrávali dialogy současně.

Práce produkčního tehdy zahrnovala celý proces výroby dabingu. Produkční obdržel film, originální listiny a nosič, obvykle kazetu, z níž vytvořil pracovní kopie. Ty byly rozděleny překladateli, úpravci a režisérovi. Součástí práce bylo také předběžné zhlédnutí filmu, na jehož základě bylo možné určit vhodného překladatele. Například u válečného filmu bylo preferováno, aby překladatel měl zkušenosti s tímto žánrem.

Dříve bylo nutné na každý film vytvářet individuální rozpočet, na rozdíl od současnosti, kdy je honorář určen pevnou sazbou za minutu. Produkční musel odhadnout počet herců tak, aby nebylo patrné opakování hlasů. Neexistovaly databáze jako IMDb či ČSFD, proto bylo nezbytné spoléhat se na vlastní zkušenosti. Poté, co byl rozpočet sestaven, musel jej produkční obhájit u majitele studia.

Součástí organizace dabingu bylo také obsazení režiséra, zvukaře a překladatele. Režisér si mohl překlad upravit sám, nebo mohl požádat o spolupráci konkrétního úpravce. Produkční musel zajistit herce, přičemž se dbalo na to, aby určité zahraniční postavy byly dabovány hlasy, na které byli diváci zvyklí. Výběr herců ovlivňoval i zadavatel, který mohl mít své požadavky. Proces obsazování se obvykle začínal hlavními postavami a dětskými rolemi, které zabírají nejvíce času.

Dětské herce limitují legislativní podmínky, konkrétně zákoník práce a vyhláška č.98/2012 Sb. Délka nahrávání je regulována věkem dítěte. Například děti do 6 let mohou pracovat maximálně 2 hodiny denně, zatímco starší děti mají delší limity. Musí se dodržovat také přestávky a školní docházka nesmí být ovlivněna.

Délka nahrávacího dne není pevně stanovena a závisí na domluvě. Produkční má na starosti i rozdělování finančních prostředků, což může být komplikované, jelikož někteří herci smlouvu podepíší bez námitek, zatímco jiní požadují vyšší

honorář. Výše honoráře se určuje podle počtu replik, kdy hlavní role mohou mít 2000–4000 Kč. Minimální sazba pro vedlejší role činí 1000 Kč podle počtu replik.

Rozpočet dabingu zahrnuje honoráře režiséra, zvukaře, překladatele, úpravce, herců a případně odborného konzultanta. V některých případech je nutné připočítat i další náklady, například na dodatečné ruchy či překlady jiných jazyků než angličtiny. Celkové náklady na dabing se pohybují od 450 Kč/min pro televizi od 1600 Kč/min pro streamovací platformy. Dabing pro kina je výrazně dražší, protože se klade důraz na dokonalou synchronizaci.

Překlad písní v dabingu se odvíjí od cílového publika. Pokud je film určen dospělým, písně se často titulkují. U dětských filmů se obvykle přezpívávají. Pokud herec neumí zpívat, hledá se náhradník s podobnou barvou hlasu.

Ochrana originálních filmových materiálů je v současnosti velmi přísná. Herci často nevidí celý film, ale pouze výstřižky scén se svými postavami.

Během nahrávání dabingu produkční organizuje příchody herců a koordinuje časový harmonogram, aby se předešlo prodlevám. V postprodukci již produkční nemá přímou roli, pouze dohlíží na termíny odevzdání a komunikuje se zadavatelem ohledně distribuce hotového dabingu.

Současná filmová produkce probíhá digitálně, kde se soubory posílají přes zabezpečená úložiště režisérům a zvukařům, přičemž jejich únik je přísně trestán.

Co se týče umělé inteligence, její využití v dabingu se v posledních letech rychle rozvíjí. Může ulehčit některé procesy, například přepis dialogů, ale plná náhrada lidského dabingu se zatím nepředpokládá.

6.4 Dabingová společnost – PRO TIME s.r.o. (Zdeněk Mahdal)

(viz příloha P IV)

Zdeněk Mahdal je absolvent herectví s vystudovanou JAMU v Brně. Po studiu působil v několika divadlech, včetně divadla v Brně, Divadla J. K. Tyla v Plzni, Hudebního divadla Karlín, dětského divadla a Divadla ABC. Postupně však přibývalo práce mimo divadelní scénu, což ho nakonec přivedlo k rozhodnutí opustit divadelní angažmá.

K dabingu se dostal na základě doporučení přátel. První zkušenost získal na Kavčích horách díky Ladislavu Županičovi. Při prvním pokusu měl říci jednu větu, kterou se mu ani na pátý pokus nepodařilo správně namluvit, a byl ze studia poslán pryč. Následně se k dabingu rok nedostal, dokud ho Pavel Trávníček neoslovil s novou příležitostí. Po jedné divadelní premiéře ho seznámil s dabingovou režisérkou Marií Fronkovou, která ho naučila základy dabingu. Pod jejím vedením strávil tři roky každodenní intenzivní práci, což mu pomohlo získat zkušenosti a zdokonalit se v oboru. Od roku 1995 se podílel na dabování přibližně 10 000 filmů, tisíce jich zrežíroval a věnoval se i úpravám dialogů.

Jako majitel dabingového studia se neomezuje pouze na samotné dabování, ale věnuje se také produkční činnosti. Jeho práce zahrnuje vyhledávání zakázek, komunikaci s klienty, vyjednávání cen a podmínek spolupráce, rozhodování o castingu a zajištění potřebných financí. Kromě toho se věnuje i dialogové úpravě, která je podle něj klíčovým prvkem kvalitního dabingu. Správně upravené dialogy umožňují hercům, aby jejich projev přirozeně seděl na pohyby rtů postav na obrazovce. Výzvou při překladu je například to, že angličtina a francouzština jsou rychlejší než čeština, což vyžaduje pečlivou adaptaci textu.

Technologický pokrok měl na dabing významný vliv. Zatímco v 90. letech se dabovalo na omezeném počtu stop a několik herců muselo stát u jednoho mikrofону, dnes existují pokročilé systémy, které umožňují nahrávat jednotlivé hlasy zvlášť. To zlepšilo kvalitu nahrávek a usnadnilo práci hercům.

Výběr herců se řídí typologií hlasů, se hledají herci, kteří co nejlépe odpovídají originální předloze. Pokud si diváci zvyknou na určitý hlas u konkrétního zahraničního herce, stává se tento herec s ním spojeným. V současnosti však do

výběru herců stále častěji zasahují zahraniční produkční společnosti, což může vést ke změnám v obsazení, i když jsou čeští diváci na dané hlasy zvyklí.

Dabingový proces zahrnuje několik produkčních složek. Produkční zajišťuje organizaci práce, hledá překladatele a úpravce dialogů. Překlad filmu se liší od překladu knihy, protože je nutné zajistit přesnost pohybů rtů a délky replik. Režisér by měl mít o filmu detailní znalosti, aby mohl správně obsadit role a zajistit kvalitu dabingu. Kromě toho je nezbytný dobrý zvukař, který se stará o technickou stránku nahrávání a finální mix dabingu. Produkční dále řeší smlouvy a výkup práv, přičemž v České republice se často uplatňuje jednorázový výkup práv, což hercům v dlouhodobém horizontu přináší nevýhodu.

Doba potřebná na dokončení dabingu filmu se liší podle požadavků klienta. Standardní termín je přibližně šest týdnů, včetně příprav, avšak v některých případech je nutné zvládnout celý proces za 14 dní. Rozpočet na dabing se pohybuje v rozmezí 1 000–2 000 eur na film, přičemž největší část nákladů tvoří honoráře herců, které se pohybují mezi 1 000 a 3 000 Kč za roli.

Rozdíl mezi filmovým a televizním dabingem spočívá především v rozpočtu a kvalitě zpracování. Televizní stanice nakupují filmy a seriály v balíčcích, kde na jeden kvalitní film připadá několik méně významných titulů, které často nedostanou stejnou péči. Naproti tomu filmový dabing se vyznačuje vyšším rozpočtem, delší dobou natáčení a důkladnější kontrolou kvality.

Dabing dětských herců podléhá zvláštním pravidlům. K práci s dětmi je nutné povolení od úřadu práce a dětské role se pravidelně obměňují, protože děti rychle stárnou a jejich hlasy se mění.

Způsob, jakým se filmy dostávají do dabingových studií, se rovněž změnil. Dříve měla studia k dispozici standardní obrazový materiál, dnes však přicházejí záznamy s různými bezpečnostními opatřeními, jako jsou pohyblivé pruhy, loga nebo zakryté části obrazu, což ztěžuje přesnou synchronizaci dabingu.

V budoucnosti by mohl dabing čelit výzvě v podobě umělé inteligence. Technologie již dnes umožňují syntetizovat hlasy a některé reklamní nahrávky jsou produkovány AI. V určitých případech by tak mohla AI postupně nahrazovat

herce, zejména v oblastech, jako jsou reklamní spoty nebo rozhlasové pořady. V současné době však synchronizace hlasu s pohybem rtů stále představuje problém. V dlouhodobém horizontu se očekává, že AI bude schopna generovat český dabing přímo z originálního hlasu zahraničního herce, což by mohlo výrazně ovlivnit dabingový průmysl.

6.5 Dětská herečka a dabérka – Josefína Krycnerová (viz příloha P V)

Josefína Krycnerová se k dabingu dostala prostřednictvím Dismanova rozhlasového dětského souboru. V rámci tohoto souboru se účastnila workshopů v České televizi, kde byly nahrány hlasy dětí a uloženy do databáze. Později ji na základě této databáze začali zvát na dabingová natáčení.

Její první dabingové natáčení proběhlo, když jí bylo přibližně deset let. Díky předchozí zkušenosti z workshopů si mohla dabing nejprve vyzkoušet nanečisto, což jí pomohlo snížit nervozitu. Přesto šlo o vzrušující zážitek, doprovázený mírnou, ale příjemnou trémou.

Práce v dabingu se u ní objevuje průměrně jednou měsíčně, ale četnost závisí na velikosti role. Pokud jde o větší roli, může se v dabingovém studiu objevit i několikrát do měsíce. Mezi její oblíbené projekty patří dokument *Jane očima Charlotte*, který režírovala její dcera, pojednává o francouzské herečce Jane Birkin. Tento snímek Josefíně přinesl zajímavý zážitek, protože se jí zpětně líbilo, jak její hlas v dabingu zněl.

Texty replik před natáčením obvykle nedostává, a tak se s nimi seznamuje až na místě. Nicméně, pokud by o ně předem požádala, mohla by se připravit dopředu. Často se také stává, že až v dabingovém studiu zjistí, na jakém projektu bude pracovat.

Dabing hraných filmů a animovaných snímků vnímá jako odlišný proces. U hraných filmů je zásadní přesně se trefit do pohybu rtů herců, zatímco u animovaných filmů je tato přesnost méně důležitá, protože zvukař může synchronizaci dodatečně upravit.

V minulosti se herci během natáčení běžně setkávali a dabovali společně. V současné době se však většinou natáčí jednotlivě, a tak se s kolegy téměř nepotkává, maximálně ve dveřích při střídání ve studiu. Výjimkou byly zkušenosti z Dismanova souboru, kde při dabingových cvičeních pracovalo více dětí najednou, což považuje za zajímavé.

Při dabingu se občas setkává se situacemi, kdy překlad nebo časování nesedí přesně. V takových případech dochází ke spontánním úpravám, buď na základě pokynů režiséra, nebo si drobné změny v textu provede sama. Pokud má problém s výslovností nějakého jména, opakuje jej tak dlouho, dokud ho neřekne správně.

Výše honoráře se odvíjí od počtu replik. Přesnou částku si nevybavuje, ale pohybuje se přibližně kolem 1 000 Kč za menší role.

Domnívá se, že je možné, aby umělá inteligence v budoucnu dabing nahradila. I když se to zřejmě nestane okamžitě, věří, že za několik let by mohla umělá inteligence dosáhnout takové úrovně, aby dokázala dabing plně nahradit.

ZÁVĚR

Tato práce podrobně ukázala, že dabing je mnohem více než jen „český hlas ve filmu“. Jde o komplexní produkční, jazykový i umělecký proces, který vyžaduje precizní přípravu, pečlivou organizaci a mezioborovou spolupráci. Výsledná dabovaná verze musí, nejen správně překládat slova, ale i zachovat rytmus řeči, mimiku postav a emocionální výraz originálního výkonu a zároveň být srozumitelná a přirozená pro českého diváka. To klade vysoké nároky nejen na samotné dabéry, ale také na režiséry, překladatele, techniky a zejména produkční tým, který zaštiťuje celý průběh od získání práv až po hotový produkt.

Z analýzy jednotlivých etap výroby vyplývá, že úloha produkce je významná pro úspěch celého dabingového projektu. Produkční musí nejen koordinovat natáčení, hlídat rozpočet a sestavovat harmonogram, ale často také zajišťovat kreativní i personální obsazení a řešit krizové situace v reálném čase. Zkušenosti produkčních, stejně jako jejich schopnost flexibilně reagovat na změny, hrají zásadní roli v tom, zda se podaří vytvořit kvalitní výstup odpovídající očekáváním zadavatele i publika.

Z pohledu vývoje dabingu v České republice je patrné, že tato disciplína má hluboké kořeny a zároveň dynamicky reaguje na proměny trhu i technologií. Český dabing si stále drží vysoký standard kvality, a to i navzdory tlaku na rychlost a snižování nákladů, který je běžný zejména u televizní a streamovací produkce. Významnou výzvou do budoucna zůstává nástup umělé inteligence, která sice může některé procesy zefektivnit, ale zároveň vzbuzuje otázky, týkající se autenticity, etiky a budoucí role lidského hlasu v audiovizuálním překladu.

Praktické poznatky, získané prostřednictvím případových studií a rozhovorů, potvrzují, že kvalitní dabing se neobejde bez lidského faktoru – empatie, citu pro jazyk, hereckého umění a týmové spolupráce. Ačkoliv se technologie neustále vyvíjejí, lidská tvořivost, hlas a interpretace zůstávají nenahraditelnými prvky, které dávají dabovanému dílu jeho jedinečný charakter. Dabing je tedy i nadále živou a neustále se vyvíjející součástí audiovizuální tvorby, která si zaslouží odbornou pozornost, společenské uznání i adekvátní produkční podporu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

LITERÁRNÍ ZDROJE

DÍAZ CINTAS, Jorge a REMAEL, Aline. *Audiovisual translation: subtitling*. Translation practices explained. Manchester: St. Jerome Pub., c2007. ISBN 978-1-900650-95-3.

MAKARIAN, Gregor. *Dabing: teória, realizácia, zvukové majstrovstvo*. Hudba a médiá. Bratislava: Ústav hudobnej vedy SAV, 2005. ISBN 80-89135-03-X.

TALPOVÁ, Sylva. *Kapitoly o dabingu*. Úvahy a názory. V Brně: JAMU, 2013. ISBN 978-80-7460-044-9.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Filmové a seriálové perly českého dabingu. Online. 2019. Dostupné také z: <https://kulturio.cz/nejlepsi-cesky-filmovy-serialovy-dabing/>.

Dabing. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2025. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Dabing>.

31 nejznámějších českých herců – osobnosti českého filmu. Online. 2023. Dostupné také z: <https://czechtheworld.com/cesti-herci/>.

České hlasy hollywoodských hvězd. Online. 2007. Dostupné také z: <https://www.blesk.cz/clanek/celebrity/74773/ceske-hlasy-hollywoodskych-hvezd.html>.

Čeští dabéři: Seznam. Online. 2019. Dostupné také z: <https://www.frau.cz/cesti-daberi-seznam/>.

Nejslavnější čeští dabéři: Jejich hlasem mluví celý Hollywood, ale znáte jejich tvář? Online. 2024. Dostupné také z: <https://prozeny.blesk.cz/clanek/pro-zeny-proste-fenomen/747293/nejslavnejsi-cesti-daberi-jejich-hlasem-mluvi-cely-hollywood-ale-znate-jejich-tvar.html>.

31 nejznámějších českých herců – osobnosti českého filmu. Online. 2023. Dostupné také z: <https://czechtheworld.com/cesti-herci/>.

Herec a dabér Alexej Pyško: Herectví Bruce Willise miluju. Jeho škála rolí je obdivuhodná. Online. 2022. Dostupné také z: <https://strednicechy.rozhlas.cz/herce-a-daber-alexej-pysko-herectvi-bruce-willise-miluju-jeho-skala-rolí-je-8784163>.

Dětský dabing. Online. Neuvedeno. Dostupné také z: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/1931-detsky-dabing>.

Děti při dabingu nic nehrají, opravdu v té roli jsou. Je to řemeslo, říká dabingová režisérka Hana Krtíčková. Online. 2024. Dostupné také z: <https://www.radioprostor.cz/clanek/deti-pri-dabingu-nic-nehraji-opravdu-v-te-rol-i-jsou-je-to-remeslo-rika-dabingova-reziserka-hana-krtickova-E1Qcq?u>.

Dismanův rozhlasový dětský soubor vychoval stovky dětí. Online. 2011. Dostupné také z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/dismanuv-rozhlasovy-detsky-soubor-vychoval-stovky-deti_201102090910_ssevcikova?.

Syntéza řeči. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2025. Dostupné také z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Synt%C3%A9za_%C5%99e%C4%8Di.

Dabing, nebo titulky? Obojí má své pro a proti!. Online. 2017. Dostupné také z: <https://plus.rozhlas.cz/dabing-nebo-titulky-oboji-ma-sve-pro-a-proti-6524402?>.

Dabing herci: Kteří herci propůjčují své hlasy nejoblíbenějším postavám v českém dabingu? Online. 2022. Dostupné také z: <https://vipfilmy.cz/herci/dabing-herci-kteri-herci-propujcuj-i-sve-hlasy-nejoblibenejsim-postavam-v-ceskem-dabingu>.

Historie dabingu. Online. 2002-2023. Dostupné také z: <http://www.dabing.info/historie.html>.

Filmový a televizní dabing. Online. 2011. Dostupné také z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/211411000360008/>.

Produkce. Online. 2002-2023. Dostupné také z: <https://www.dabing.info/produkce.html>.

S dabingem na věčné časy a nikdy jinak. Online. 2016. Dostupné také z: <https://www.mam.cz/novinky/zadavatele-a-znacky/2016-08/s-dabingem-na-vecne-casy-a-nikdy-jinak/>.

Media use in the European Union. Online. S. 73. Dostupné také z: https://audify.nl/wp-content/uploads/2022/11/Standard_Eurobarometer_96_Winter_2021-2022_Media_report_EN-1.pdf.

AKADEMICKÉ PRÁCE

NOVÁK, Marek. *Audiovizuální produkce a autorské právo*. Diplomová práce. Praha: Právnická fakulta UK v Praze, 2013.

PEŠEK, Lukáš. *Dabing*. Diplomová práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2022.

ŠAMPALÍKOVÁ, Klára. *Český dabing po roce 1989 - proměny technologií a jejich vliv na produkci dabingových studií*. Diplomová práce. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2018.

VLASTNÍ ZDROJE

BORŮVKA, Tomáš, herec a dabér [ústní sdělení] – 8. 3. 2025

JANČAŘÍK, Tomáš, režisér dabingu [ústní sdělení] – 3. 3. 2025

KRYCNEROVÁ, Josefína, herečka a dabérka [ústní sdělení] – 20. 3. 2025

MAHDAL, Zdeněk, majitel společnosti PRO-TIME s.r.o. [ústní sdělení] – 19. 3. 2025

ODEHNAL, Martin, manažer dabingu [ústní sdělení] – 27. 1. 2025

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Rozpočet	30
--------------------------	----

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

JAMU	Janáčkova Akademie Múzických umění
AI	Artificial intelligence (Umělá inteligence)
Divadlo J.K.Tyla	Divadlo Josefa Kajetána Tyla
Kč	Koruna Česká
Min	Minuta
č. 98/2012 Sb.	číslo 98/2012 Sbírky
ČSFD	Česko-Slovenská filmová databáze
IMDb	Internet Movie Database
4K	Formát obrazu s vysokým rozlišením
HDR	High Dynamic Range (vysoký dynamický rozsah)
ČT	Česká televize
s.r.o.	s ručením omezeným
VHS	Video Home System
AVD	Audiovizuální dílo

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Režisér dabingu – Tomáš Jančařík

Příloha P II: Herec a dabér – Tomáš Borůvka

Příloha P III: Manažer dabingu – Martin Odehnal

Příloha P IV: Dabingová společnost – PRO TIME s.r.o. (Zdeněk Mahdal)

Příloha P V: Dětská herečka a dabérka – Josefína Krycnerová

PŘÍLOHA P I: REŽISÉR DABINGU – TOMÁŠ JANČAŘÍK

Ahoj Tomáši, vzhledem k tomu, že se známe, tak ti budu tykat. Nebude ti to vadit?

Ahoj, ne, nebude, klidně tykej.

Jak jsi se dostal k režírování dabingu?

Já jsem dřív pracoval v nakladatelství. Když jsem tam dal výpověď a začal si hledat jinou práci, zcela náhodou jsem zjistil, že, v tehdy ještě Československé televizi, hledají dramaturga pro populárně naučné pořady. Výhodou pro mne bylo, že jsem se v nakladatelství věnoval právě populárně vědecké literatuře – například astronomii, chemii, geologii, ekologii, oceánografii či termodynamice. V Československé televizi jsem pak pracoval jako dramaturg a scénárista. Nakonec jsem se dostal k režii českých verzí zahraničních dokumentů, a u té jsem už zůstal.

Je to úsměvné, ale mnoho lidí neví, že existuje několik druhů dabingu. Každý si pod slovem dabing představí hraný dabing, tedy dabing hraného filmu. Vedle toho však existuje i dabing dokumentárních filmů. A i ty se mohou vzájemně velice lišit, např. sociální dokument, populárně naučný dokument, překlady projevů ve zpravodajství, reklamy, návody k použití atd.

Liší se nějak příprava dabingu hraného filmu a dokumentárního snímku?

Stejně jako u hraných filmů máme občas problém, například s angličtinou, že je mnohem stručnější. Vzpomínám si na jeden snímek o anglických letcích. Pilot začal svoji vzpomínku slovy „Flak is flak, but...“ Přeloženo do češtiny je to: „Protiletadlové dělostřelectvo je protiletadlové dělostřelectvo, ale...“ a z prvního odstavce, který měl trvat 16 sekund byla čtvrtina rázem pryč. Takže musíme zkracovat a zkracovat. A platí to i pro jiné jazyky.

Velkým, a zvláště výrazným specifickým přípravy tzv. naučných dokumentů je spolupráce s odbornými poradci. Ale i na ně pozor! Několikrát se mi stalo, že mi „odborný poradce“ tvrdil opravdové hlouposti, to pak záleží na erudici úpravce. A režisér, který si sám neupravuje, u mě není žádný režisér.

Liší se nějak práce herců?

Práce dabéra hraných filmů a čtení mimo obraz se vzájemně hodně liší. Čtení komentáře je svébytnou dabingovou disciplínou, což platí i pro tzv. synchrony. Hodně dabérů ji nezvládá, ale platí to i opačně. Já osobně velmi nesnáším „krasohlasy“. To jsou herci, kteří si libují,

jak hezky to čtou, a je jim úplně jedno, co čtou. Obvykle se jim nedá domluvit, protože okolí jim stále namlouvá, jací to jsou mistři.

Jaký dostávají herci honorář, když dabují v televizi?

V České televizi to je tak, že pokud tam byl herec kratší dobu než hodinu, tak do nedávna dostal základ, tedy 700 Kč. Když tam byl hodinu a více, tak už měl plat 1000 Kč/hod. Pravda ale je, že než herec přijde do dabingového studia, tak neví, kolik peněz dostane. To se dozví, až ze smlouvy, kterou mu tam předloží.

Předabovávají se i písničky? Jak je to s honorářem za písničky?

Ano, i písničky se převádějí do češtiny a honoráře za ně se řídí interním sazebníkem televize. Ceny se odvíjejí podle délky a náročnosti. Krátké hudební vsuvky do dvaceti vteřin mají úpravu textu za 500 Kč/hod a hudební režii za 300 Kč/hod. Když je písnička trochu delší, do třiceti vteřin, úprava textu stojí 1000 Kč/hod a režie 600 Kč/hod. Když je to delší než půl minuty, tak se to dělí podle počtu hlasů – pro sólo nebo duet je text za 1500 Kč/hod a režie za 1200 Kč/hod, ale když do toho zpívá víc lidí, tak je úprava textu za 2000 Kč/hod a režie za 1800 Kč/hod. Samotný zpěv pak vyjde mezi 1000 Kč/hod až 1500 Kč/hod podle toho, jak je role náročná. Ale produkce se tím neřídí úplně striktně, kouká se i na to, kolik je tam textu, jak dlouho to zabere a jak těžká ta role vlastně je.

Jak je to s dětskými herci v rámci dabingu?

Některé děti jsou geniální. Někteří se z těch dětských herců vypracují na dospělé herce, ale některým ten dětský hlásek zůstane i v dospělosti (zejména se to stává dívkám), a ti už pak jiné role, než ty dětské, dabovat nebudou. Samozřejmě, že od dětí se nepožaduje to, co od dospělých. U nich jde primárně o to, aby to zvládli odříkat a trefili se na rty zahraničního herce. Ale s dětmi je to vlastně tak, jako s jinými herci. Záleží na jejich talentu, na jejich schopnostech spolupracovat atd.

PŘÍLOHA P II: HEREC A DABÉR – TOMÁŠ BORŮVKA

Ahoj Tomáši, vzhledem k tomu, že se známe, mohla bych ti v rozhovoru tykat??

Ahoj, klidně tykej.

Jak ses dostal k dabingu?

K dabingu jsem se dostal ve škole na DAMU, kde jsme to měli jako předmět.

Jak se změnil proces nahrávání dabingů z dob, kdy jsi s dabingem začínal oproti dnešní době?

Hodně. Úplné začátky pamatuju, například v České televizi, člověk čekal na tzv. dabing street, která je dodnes. Dabovalo se smyčkovým způsobem a dolů se pozvalo dané množství herců, podle toho, kolik lidí zrovna bylo na dabing potřeba. Všichni tam byli dohromady. Někdy to bylo na 2 mikrofony, někdy jen na jeden a herci se u toho mikrofону střídali. Tím ses mohla potkat s ostatními herci. Byla tam možnost kolektivní práce, která spočívala i v tom, že ses mohla koukat i na ty kolegy, když jsi zrovna nemluvila a mohla ses od nich učit. Mezitím, když nedaboval, tak byl nahoře a vyprávěli jsme si navzájem historky z natáčení nebo ze života. Dneska už tohle není, protože každý chodí na ten dabing sám. Myslím si, že to je škoda, že tohle z té dabingové práce zmizelo.

Myslíš si, že může umělá inteligence někdy nahradit vaši práci?

Umělá inteligence už mojí práci nebo práci herců nahrazuje. Dnes je už řada různých hlášení a sdělení nahraná umělou inteligencí, takže v těchto produktech je to více a více běžné. V dabingu, to jsme už s kolegy řešili, že nikdo nezná žádnou umělou inteligenci, která by byla schopna říct něco ironicky. Ona tedy asi stále neví, co to ta ironie vlastně je, takže to z té umělé inteligence asi nedostaneme. Takže nás asi někdy částečně nahradí, ale v dabingu v mnoha věcech určitě ne. Takže když ty filmy budu já nebo moji kolegové dabovat, tak to bude kvalitnější. Neznamená to ale to, že ta umělá inteligence ten hlas nenahradí tak, že dokáže toho konkrétního herce úplně stejně zahrát nebo namluvit.

Jak vidíš budoucnost českého dabingu v porovnání s ostatními zeměmi?

Buď je dabing dělaný kvalitně a už se nemá kam posunout, anebo ho dělají levně a je ta práce odbyta. Ale pořád jsme velmoc dabingu. Jsou ale země, kde ten dabing nemají vůbec. Mají buď simultánní překlad nebo titulky. Ti zase mají tu výhodu, že se dříve naučí daným cizím jazykům.

Jaké jsou, podle tebe, největší rozdíly mezi dabingem pro televizi, film a streamovací platformy z produkčního hlediska?

Rozdíl je spíš v tom, kam film jde. Pokud to jde do kin, tak dabing musí být úplně kvalitní, protože je tam všechno strašně vidět. Pokud by to bylo mimo retnice, tak je to mnohem více poznatelné. Kontrolujeme u toho mnohem více, jestli je to dokonalé nebo ne. Dabing je tím pádem pro ty herce daleko složitější. Neznamená to ale, že když je to do televize, tak to nebude kvalitní. Já osobně nedokážu odejít ze studia s pocitem, že bych něco odflákl.

Jak velkou roli, podle tebe, hraje produkce při přípravě a realizaci dabingového projektu?

Dobrá produkce má slušný rejstřík herců a ví, kam koho má obsadit. Samozřejmě hlavní role si vybírá režisér a vedlejší role vybírá právě ta produkce.

Jak jsou dané honoráře?

Je to dané na repliky, kolik toho máš. Například v ČT jsou ty ceny jasně uzavřené podle smluv mezi Českou hereckou asociací³⁶, v zásadě i mezi Intergramem³⁷ a Českou televizí a je to tam tabulkově udělané za počet replik. V ČT je tedy daná cena. Ale je jedno, jestli přijde známý dabér anebo někdo, kdo dabuje minimálně, ale honorář mají pořád stejný.

³⁶ Herecká asociace je profesní organizace v České republice, která sdružuje herce a další výkonné umělce. Jejím hlavním posláním je ochrana a prosazování profesních a odborových práv svých členů, stejně jako práv výkonných umělců obecně.

³⁷ **INTERGRAM** z.s. je kolektivním správcem práv výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů. To znamená, že umělce a výrobce zastupuje a vybírá pro ně odměny za veřejné užití jejich výkonů a záznamů mj. v rozhlasovém a televizním vysílání nebo v tzv. veřejných produkcích.

PŘÍLOHA P III: MANAŽER DABINGU – MARTIN ODEHNAL

Dobrý den, že jste přijal mé pozvání k rozhovoru.

Dobrý den, udělal jsem to rád.

Jak jste se dostal k práci produkčního u dabingu a co ta práce obsahovala?

Já jsem s tou profesí začínal v roce 1999, takže od té doby se pohybuji v dabingu. Tenkrát to fungovalo tak, když ty technologie nebyly ještě takové, jako jsou dnes, že se točí do počítače a každý ten herec se vytáčí po jednom. Dříve to byla společenská událost. Přišli 4 herci najednou a já jako produkční jsem je pozval na předem určený čas, na který jsem je potřeboval. Seděli tam spolu ve studiu a mluvili tam i přes sebe. Teď ten zvukař si ty jednotlivé hlasy posune a dokáže si to upravit. Tenkrát, když jsem začínal v komerčním dabingovém studiu, tak ta produkce zahrnovala všechno. Byl jsem v titulcích uvedený jako vedoucí výroby, protože ta práce zahrnovala všechno, jako celek. Já jsem od majitele studia dostal film, originální listiny a nosič (kazetu). Já jsem z té kazety udělal pracovní VHSky, jedna VHSka se dala překladateli/překladatelce, druhá se dala úpravci a třetí se dala režisérovi. Když jsem toto všechno udělal, tak jsem si musel ten celý film/pořad nakoukat v tom originále, abych zjistil, o čem ten film je. Na základě toho, to si myslím, že je důležitá práce toho produkčního, která v této uspěchané době se moc už nestává (aby si produkční ten film nakoukal dopředu), protože se netočí/nedabuje pouze jeden film, ale z finančních důvodů se točí 2-3 zároveň. Já, na základě toho, co jsem viděl, jsem musel, už při koukání, přemýšlet nad tím, jaký druh překladatele se na to bude hodit. Když ten film byl válečný, tak jsem hledal překladatele, kteří se zajímali o válečné filmy.

V té době, to ještě fungovalo tak, že jsme na každý film museli dělat rozpočet. Teď je to dané nějakou sazbou za minutu. Ale tenkrát jsme vytvářeli na každý film rozpočet zvlášť. Takže podle toho, co jsem viděl a podle scénáře, jsem musel odhadnout, kolik herců na ten daný film bude potřeba. Tenkrát neexistovali databáze, jako jsou dnes (IMDB, CSFD), tak vidíte, kolik tam je herců a podle toho dokážete odhadnout, kolik na to bude potřeba herců, aby pro diváka nebylo poznat, že se tam nějaké hlasy opakují. Šikovný režisér herce vybere tak, aby jejich barva hlasu byla zaměnitelná.

Já jsem tedy, na základě toho všeho, musel vytvořit rozpočet, pak jsem šel za majitelem toho studia, kde jsem si ten rozpočet musel obhájit. Mezitím, co jsem si sehnal toho překladatele, tak jsem si musel sehnat i režiséra a zvukaře. Domluvil jsem se s tím režisérem, jestli si ten překlad bude upravovat a nebo na to mám někoho sehnat. Buď řekl, že si překlad udělá sám,

nebo, že na to nemá čas, ale že by byl rád, kdyby mu to upravoval jeden konkrétní úpravce/úpravkyně, protože je zvyklý na jeho dialogové úpravy. Já jsem toho úpravce nebo tu úpravkyni oslovil, pak jsem mu řekl, do jaké částky (dle rozpočtu) se musíme vejít. Nemohl jsem mu tu částku říct přesně, ale řekl jsem mu, kolik herců/hereček si můžu dovolit. Pak mi poslal to obsazení, jaké by tam chtěl a já jsem začal obvolávat ty herce/herečky. Ještě by produkční měl hlídat to, že pokud je nějaký zahraniční herec spjatý s nějakým českým hlasem, tak by se měl pokusit o to, aby například pan Soukup mluvil Arnolda Schwanzeneggera. To také záleží na té produkci, jak to dokáže vyjednat s tím režisérem. Občas se stane, že tam ten režisér chce někoho jiného, než produkce navrhne. Pokud ty argumenty jsou dobré, tak se rád nechám přesvědčit, ale jsou postavy, přes které nejede vlak. Často do toho obsazování mluví i zadavatel.

Produkční při obvolávání jednotlivých herců, aby se s nimi domluvil na jednotlivých časech, by měl nejdříve obvolat hlavní postavy nebo děti, které zaberou nejvíc času a až potom se doplňují menšími rolemi.

Jak je to s dětmi, v rámci nahrávání dabingu?

Ano, vztahuje se na to zákoník práce §121 a násl. a vyhláška č. 98/2012 Sb. která specifikuje podmínky umělecké, kulturní, reklamní a sportovní činnosti u dětí. Děti mohou točit do 6 let maximálně 2 hodiny denně a do 10 hodin týdně. Od 6 do 10 let mohou natáčet maximálně 3 hodiny denně a do 15 hodin týdně. Od 10 do 15 let mohou natáčet maximálně 4 hodiny denně a do 20 hodin týdně, a od 15 do 18 let mohou natáčet maximálně 6 hodin denně a do 30 hodin týdně. Vážou se na to i podmínky, které říkají, že děti nesmí pracovat mezi 22 hodinou a 6 hodinou ranní (s výjimkou živého vysílání), musí mít povinné přestávky (min 30 minut po 2 hodinách práce) a nahrávání nesmí ovlivňovat školní docházku.

Je u dabingu dáno, jak dlouho může maximálně trvat nahrávací den?

Není. Je to většinou na nějaké domluvě všech zúčastněných.

Produkční má nemilou roli, že rozděluje peníze. Ti herci jsou různí. Někteří se na tu smlouvu ani nepodívají a podepíší to. Jiní zase požadují více, než by měli dostat.

Jakým způsobem se určuje velikost role v dabingu a jak to ovlivňuje honorář herců?

Ted' se to dělá na základě replik. Když produkční má dialogovou listinu, tak jim software umí spočítat, kolik tam má jaká postava replik. 300 a více replik jsou už větší role. 100 replik je zhruba hodina dabingu pro zkušeného herce. Samozřejmě staršímu člověku, který už není

tak rychlý, tak mu to může trvat déle, i když v minulosti byl skvělý herec. Víím, že před několika lety byla stávka, kdy chtěli diskutovat o vyšších honorářích, takže vznikla nějaká agentura, do které se oni zapsali jako členové a produkce uzavírala smlouvy s tou agenturou, která herce zastupovala. Oni měli daný ceník, který agentura zveřejňovala a posílala to do dabingových studií se seznamem herců, kteří jsou zastoupeni v té jejich agentuře a jejich ceník. Ceník znamenal, kolik peněz chtějí za repliku. Bylo to pro produkci ulehčení, protože jsme rovnou věděli, na kolik ten dotyčný/dotyčná vyjde. Když to bylo moc peněz, tak si produkce mohla rozmyslet, zda toho herce osloví nebo ne.

Jak se pohybují částky za hlavní a vedlejší role?

Hlavní role může mít 2–4 tisíce Kč za počet replik. Dřív, když se to nepočítalo na ty repliky, tak 2 hlavní role měli honorář 2–3 tisíce Kč. Ti, co přišli jen na hodinu, tak dostali minimálně 1000 Kč.

V jakých rádech se pohybuje rozpočet a co všechno by v rozpočtu mělo být?

V rozpočtu by měl být položkově režisér, zvukař, úpravce, překladatel, herci, odborný spolupracovník (není nutností, pokud to projekt nevyžaduje). Někdy se může stát, že v tom filmu je i jiná řeč než angličtina. Jde tedy o to, když dostaneme ty originální skripta, že v nich je napsané všechno. Občas v těch skriptech chybí věty nebo slova, co si říkají postavy někde v pozadí. To musí ten překladatel odposlechnout a musí se to tedy zohlednit v rozpočtu, musí se tomu překladateli připlatit. Pak můžou narůst finance i z pohledu zvukaře. Když dělá výsledný mix, tak zjistí, že v těch mezinárodních pasech (muzika a efekty) něco chybí, takže ti zvukaři musí ty zvuky odněkud vzít. Většina z nich má svou zvukovou databanku. Pak se do rozpočtu mohou zařadit i ručníři, když se zjistí, že nějaká část není naruchovaná.

Celkově rozpočet vychází z nějakých sazeb za minutu, takže ceny jsou rozdílné. Záleží, jestli finál chcete smíchat jako stereo (pro TV) anebo v 5.1 pro Netflix atd. Tam jsou ty náklady větší. Můžete se tedy pohybovat od nějakých 450 Kč za minutu anebo 1600 Kč za minutu. Za kino už to jsou statisíce, ale tam se ten film dabuje daleko déle, protože je potřeba, aby to bylo naprosto synchronní. Kdyby tam byla nějaká nedokonalost, tak si toho všimne na tom velkém plátně každý pozorný divák.

Jak je to s písničkami, překládají se?

U zahraničních věcí, když je to pro dospělé, tak se to většinou tituluje, pokud ta písnička má nějakou vazbu na děj. Když je to pro děti, tak by se to mělo nazpívat, protože děti nestíhají číst titulky.

Co když ten herec neumí zpívat?

Když se ví dopředu, že tam jsou písničky, tak se většinou hledá herec/herečka, co zpívat umí. Ale pokud se na to přijde až v průběhu, tak se hledá někdo s co nejvíce podobnou barvou hlasu, aby to nebylo poznat.

Jak vypadá originál filmu, když ho chcete nadabovat?

Je to všechno strašně utajované, V podstatě nevidíte celý příběh, co se tam odehrává, ale přijde Vám pouze výstřížek pusy, aby byl herec/herečka schopný/schopna se trefit na rty. Nebo se Vám obraz otevře jen v okamžiku, kdy se tam objeví ta Vaše postava, kterou máte dabovat.

Co dělá produkční při samotném nahrávání?

Ráno dá produkční režisérovi rozpis, v kolik má jaký herec přijít a pak se během dne snaží celé nahrávání monitorovat, jestli nejsou ve skluzu. V případě, že se nabere zpoždění, tak produkční volá tomu dalšímu herci, aby přišel o několik minut později, vysvětlí mu situaci, která nastala a vlastně se produkční snaží být nějakým koordinátorem, aby se v „čekárně“ nenahromadilo hodně herců.

Jakou úlohu má produkční v postprodukci?

V postprodukci už žádnou úlohu úplně nemá. Jen stanoví zvukaři termíny odevzdání. Produkční vlastně komunikuje se zadavatelem, když je objednána nějaká výroba, tak zvukařům řeknu, jak to chce zadavatel odevzdávat (například po pěti dílech od nějakého kalendářního data).

V jaké podobě přijde film/telenovela/seriál v dnešní době?

Posílá se to přes nějaké úložiště jako náhledový soubor. Potom se to pošle režisérovi a zvukaři, aby věděli, co se v tom vlastně děje. Samozřejmě je to pojištěno smlouvami a tvrdými postihy, aby to neuniklo dřív, než se to dostane ven od producenta.

Myslíte si, že může umělá inteligence nahradit dabing?

Za poslední dva roky to nabralo takových obrátek, že popravdě nevím, co k tomu říct. Myslím si, že určité věci ohledně dabingu, by to ulehčit mohlo (přepis textu nebo dialogovou listinu), ale myslím si, že lidskou činnost to nenahradí.

PŘÍLOHA P IV: DABINGOVÁ SPOLEČNOST – PRO TIME S.R.O. (ZDENĚK MAHDAL)

Dobrý den, děkuji, že jste si udělal čas na náš rozhovor.

Dobrý den, je mi potěšením.

Jak jste se dostal k dabingu?

Já jsem absolvent herectví. Mám vystudovanou JAMU v Brně. Pak jsem hrál v divadle v Brně, v divadle J. K. Tyla v Plzni, pak jsem hrál v HDK, v dětském divadle a v divadle ABC. Pak té práce mimo divadlo bylo hodně, takže jsem s divadlem skončil. A v průběhu toho divadelního angažmá přicházeli různí kamarádi, jestli si nechci zkusit dabing. Například Láďa Županič mě vzal poprvé na Kavčí hory do televize, kde jsem byl poprvé v životě. Stálo nás 5 u mikrofonu a já jsem měl říct nějakou jednu větu a tu jsem řekl špatně. A když se mi to nepovedlo ani na pátý pokus, tak mě vyhodili. Pak jsem zase asi rok nebyl v dabingu a jednoho dne mi potom řekl Pavel Trávníček, jestli bych nechtěl dabovat. Řekl jsem, že jo a po jedné premiéře jsme si šli s Pavlem sednout do baru, kde mě seznámil s Marií Fronkovou, režisérkou dabingu, která mě celou tu práci naučila. Strávil jsem u ní asi 3 roky, každý den. No, a od roku 1995 jsem udělal asi 10 tisíc filmů a tisíce jsem zrežíroval a udělal nějaké úpravy, ale to dělám do dneška.

Co obsahuje vaše práce?

Konkrétně v mém případě musím sehnat tu práci, protože jsem majitel studia. Dohodne se cena a postup práce – jestli chtějí casting nebo nechtějí casting, jestli na to mají nebo nemají peníze). Pak musím sehnat lidi, kteří tu práci odvedou, což se ne vždycky podaří. Před pár lety jsem vzal jeden velký projekt, asi 260 dílů, kdy jsem na to oslovil partu kamarádů, se kterými jsem v 90. letech začínal a nikdo z nich nemohl, takže jsem všechny ty díly dělal sám, že jsem si je upravoval, sám jsem v tom hrál hlavní roli a u nás ve studiu se to točilo. Zvládl jsem to, ale bylo to hodně náročné.

Já vlastně dělám i dialogového úpravce. Nejdůležitější z toho všeho je úprava dialogů, protože když máte dobře upravené dialogy, tak ten herec „to jen přečte“. Když to uděláte poctivě, tak vám to vyjde od začátku, co postava na obrazovce otevře pusku až do doby, než ji zavře. To je základní kouzlo dabingu. Tam je ale další problém, že angličtina je rychlejší než čeština. Francouzština je úplně nejrychlejší. Takže tam vlastně děláte syžet té angličtiny, co ta věta obsahuje a vy to musíte udělat tak, aby to dávalo smysl.

Změnila se vaše práce v průběhu let?

Jak se mění technologie, jak to letí dopředu, tak samozřejmě to přináší úplně jiné možnosti. Když jsme začínali v těch 90. letech, tak ten Betacam nebo U-matic, to mělo na dabing jednu stopu a jednu pomocnou. Takže když bylo těch 5 lidí na scéně, tak muselo všech těch pět lidí být u jednoho mikrofonu. Pak přišli takové mašinky, že už to mělo osm stop, tak se to mohlo rozložit do nějakých sedmi skupin. Takže jsem vytočil hlavní roli, pak dva až tři lidi středňáky a pak ty malé role. Dneska už to je tak, že máte těch stop, kolik si řeknete. Je to lepší pro klid toho herce.

Jakým způsobem se vybírají herci? Je to podle toho, jak moc je český herec spjatý se zahraničním hercem?

Když už je někdo spjatý, tak to už je výsledek něčeho. Ale přijde Vám nová tvář, nový herec v originále, takže vy se snažíte podle toho typu hledat někoho, kdo mu je z našich herců nejpodobnější. Pak se nějak zavedete a už jsou lidi zvyklí na ten hlas u toho konkrétního amerického herce. A teď nám tady před lety nastoupilo americké vedení, protože tak, jak se globalizuje celá naše planeta, tak si ani oni nenechají utéct ani korunu, takže v podstatě to všechno teče po haléřích do té Ameriky. Nastoupili u nás americké firmy, například HBO mělo své zastoupení v ČR, ale pak se přestěhovali do Budapešti. Když se tady děly nějaké věci před volbami kolem roku 2000, tak se báli o demokracii, no a z té Budapešti to přechází do Varšavy, kde vám Polka rozhoduje. Vy tam pošlete casting, například na Nicolase Cayge a Polka řekne, že se jí můj hlas nelíbí. Ale to, že jsem udělal padesát filmů předtím, už ji nezajímá. Vzhledem k tomu, že to je klient a platí to, tak na to má právo. Utrpí na tom ale ten český divák, protože když je na někoho zvyklý, tak je to takové nepříjemné.

Jaké všechny produkční složky se vyskytují u výroby dabingu? A co jejich práce obnáší?

V rámci organizace práce produkční tu práci přijme, musí ji nějak zařadit, zakvalifikovat a přerozdělit, kdo co bude dělat. Takže produkční musí najít nejdříve překladatele, to je zvláštní disciplína, protože překládat knihu není to stejné, jako překládat film. Překladatel by měl tedy počítat s tím, že to je pro účely filmu, protože nemůže napsat do překladu více slov, když to nebude sedět na pusku. Pak produkční shání úpravce. Já jsem zastávce toho, že ten, kdo ten dabing režíruje, tak by o tom filmu měl něco vědět a měl by si to sám upravovat. No, a když ten režisér vidí ten film, tak vidí, jestli tam jsou herci, kteří jsou u nás s někým spjatí nebo hledá podle typu, charakteru postavy někoho adekvátního v českých zemích. Pak

musíte sehnat dobrého zvukaře. Pak sháníte ty herce. Ve výsledku se film zmixuje. Udělají se mixy stereo 2.0 a 5.1. Ten zvuk je složitější, těžší a musíte na to mít technologii. Produkční ještě řeší smlouvy, většinou se vykupují práva (podle amerického vzoru jednorázově, což je takové zvláštní). V Americe je jedna částka za práci, za kterou toho moc nemají. Pak se ale řeší práva, protože když to bude chtít někdo vysílat, tak za to chci být adekvátně zaplacen. My jsme tento model trochu převzali, ale trochu obráceně, s tím, že se u nás vykupují práva jednorázově. To zavedly soukromé televize v 90. letech, což znamená, že jednorázově vykoupí práva a můžou si s nimi dělat co chtějí.

Jak časově náročné je dabování filmu?

Domlouvá se to dopředu. Ale máme na to 6 týdnů na všechno. Je to i včetně příprav, takže když dneska dostanu materiály, tak to za 6 týdnů musím odevzdat. Samozřejmě jsou i případy, kdy to musíte odevzdat do 14 dnů, protože to spěchá.

V jakých řádech se pohybuje rozpočet a co všechno by v rozpočtu mělo být?

Rozpočet se pohybuje v řádech 1 až 2 tisíce eur na film, ale máte ten budget na všechno.

Herec má řádově honorář mezi 1 až 3 tisíce Kč dle počtu replik, podle velikosti role za jeden film.

V rozpočtu by měly být zahrnuty náklady na studio, náklady na produkci, na zvukaře, na režiséra, na technologie a honoráře herců. Honoráře herců jsou největší položka. Ale ty honoráře jsou silně podhodnocené. Na to, že se to potom vysílá padesátkrát v průběhu dvacátých let, tak ti herci jsou na tom bití.

Vnímáte nějaký rozdíl mezi filmovým a televizním dabingem?

Když dostanete televizní záležitost, tak ty televize ty seriály nebo filmy kupují v balíku. Na jeden áčkový film dostanou třeba 2 béčkové filmy a na to 2 céčkové filmy. Céčkové filmy si té pečlivosti moc nezaslouží. Když máte áčkový film, tak už podle toho s tím zacházíte. Vybíráte špičkového režiséra, špičkového úpravce a chcete to mít hezky obsazené. Což je samozřejmě trochu dražší, ale ten film si to zaslouží.

My, když to děláme, tak je na ty filmové dabingy trochu vyšší rozpočet. Všechny ty složky jsou trochu více sledované. Můžete se u toho trochu rozmáchnout, ale je to daleko víc náročnější práce a déle to trvá. Natačí se to déle a s větší pečlivostí.

Jak je to s dětmi, v rámci nahrávání dabingu? Mají nějak určenou pracovní dobu? Jak je to se smlouvami a pracovním povolením pro děti?

Musíte mít povolení od úřadu práce. U těch dětí je vždycky generace 2 až 3 roky, protože pak z těch dětských rolí holčičky vyrostou a kluci začnou mutovat. Buď se pak přerodí do toho dospělého dabingu, anebo s tím úplně skončí.

Jak moc se liší podoba filmů, jak přicházeli do dabingu dříve a jak přichází dnes?

Dříve chodil materiál vcelku normálně. Teď přijde materiál, kdy vám přes celou obrazovku létají pruhy nahoru a dolů, nebo tam létají timecode nebo logo společnosti, pro kterou to je. Ta kvalita je taková, že tam něco vidíte, ale vlastně pořádně nevidíte, kdy herec otevře a kdy zavře pus. Příprava obrazového materiálu, že vám přijde pouze černá obrazovka s kolečkem, ve kterém je pusa, abyste se na to trefil, je stokrát dražší než celý ten dabing.

Myslíte si, že může umělá inteligence nahradit dabing?

Může. A už se to děje. Teď jsem dostal nabídku na vokály, že nám dají na měsíc přístup zadarmo na písničky a že nám všechno nazpívají a udělají. Nějací Američané s tím obchodují. Ono jde v dnešní době skoro všechno, ale ta následná práce je s tím strašně těžká. Některá rádia v dnešní době vysílají pomocí AI, že si to přečte, jak má být a pak to odříká posluchačům. Pár herců už prodalo své hlasy. V reklamním světě to začne jako první, že to zvládne AI namluvit, protože už to zvládá intonovat. Když to bude na poslech, tak si myslím, že tam po této stránce není žádný problém. U toho synchronu a lip-syncu problém je. Nicméně nás to úplně vyřadí. Co jsem slyšel poslední variantu z Ameriky, tak když Mel Gibson natočí film, tak za pár let se AI zadá, že hlas Mela Gibsona bude mluvit česky, takže to, co on říká anglicky, tak bude mluvit pro naše publikum v češtině. Ono to jde plus mínus už dnes, ale trvalo by to dlouho, protože to nemají ještě tolik vychytané.

PŘÍLOHA P V: DĚTŠTÍ DABÉŘI – JOSEFÍNA KRYCNEROVÁ

Ahoj Josefínko, vzhledem k tomu, že se známe osobně, tak bych ti v rozhovoru tykala, pokud by ti to nevadilo?

Ahoj, určitě mi můžeš tykat.

Jak ses dostala k dabingu? Bylo to tvé přání, nebo tě k tomu přivedli rodiče?

Já jsem se k dabingu dostala přes Dismanův rozhlasový dětský soubor. S „Dismaňákem“ jsme chodili na workshopy, chodili do ČT a tam si natočili naše hlasy, které si uložili do databáze a pak si nás začali zvat na dabing.

Jak vypadalo tvé první dabingové natáčení? Jak ses cítila?

Bylo mi asi 10 let, ale jelikož jsem si to mohla už předtím zkusit nanečisto, tak jsem asi byla trochu nervózní, ale spíš to byla/je dobrá nervozita.

Jak často dabuješ? Kolik času ti to zabere týdně/měsíčně?

Průměrně dabuju jednou za měsíc, ale záleží, jak velká ta role je. To do dabingu jdu i víckrát za měsíc.

Máš nějaký oblíbený projekt, na kterém jsi pracovala? Proč právě ten?

Asi můj nejoblíbenější projekt byl dokument Jane očima Charlott, který je o francouzské herečce Jane Birkin, která hrála ve filmu *Zlo pod Sluncem s Hercule Poirotem* a byl to dokument o ní, jak se dostala ke své kariéře. Natočila to její dcera Charlotte Gainsbourg. Když jsem se na to koukala zpětně, tak se mi to hezky poslouchalo, takže to bylo takové zajímavé.

Jak dlouho trvá, než se naučíš repliky, nebo jdeš rovnou na nahrávání bez přípravy?

Zatím jsem vždy texty dostala, až když jsem tam přišla. Ale asi kdybych chtěla, tak je dostanu už předtím, abych se to mohla naučit. Ale kolikrát to je tak, že až na místě zjistím, co jdu dabovat, že předtím nevím, co jdu dabovat.

Jaký je rozdíl mezi dabingem animovaných filmů a hraných filmů? Máš raději jeden z nich?

Je to rozdíl. Jde tam o přesnost trefit se u hraného filmu na rty herce, co vidím, ale u toho animovaného filmu se v podstatě nic neděje, protože ten zvukař to buď posune nebo zrychlí, když je potřeba.

Jak vnímáš spolupráci s produkčním týmem a dalšími dabéry? Máš možnost interagovat s kolegy, nebo pracuješ sama?

Co vím, tak dřív se potkalo více lidí ve studiu a dabovali zároveň. Dnes se to tak už nedělá, takže se s moc lidmi nepotkávám, maximálně ve dveřích, když se s někým střídám v dabingu.

Když jsme to zkoušeli v „Dismaňáku“, tak nás tam bylo víc, tak to bylo zajímavé.

Jak často se stává, že je potřeba improvizovat, když nesedí překlad nebo časování?

Stává se to. Buď mi to pozmění režisér, anebo si to pozměním sama. Nebo když mi nejde vyslovit nějaké jméno, tak mě na to upozorňovali do doby, než jsem to vyslovila správně.

Jaký máš honorář za nějakou menší roli a za větší roli?

Honoráře jsou různé. Záleží na počtu replik. Ale na přesnou částku si teď nevzpomenu. Pohybuje se to cca kolem 1000 Kč.

Jaký máš názor na umělou inteligenci? Myslíš, že by někdy mohla tvou práci nahradit?

Myslím si, že je možné, že by dabing umělá inteligence nahradila. Ne asi hned, ale za pár let by AI mohla být na té úrovni, aby dabing nahradila.